

סח א 5777
תשרי
תשע"ז

קובץ לחיזוק ההתקשרות

קובץ ראש השנה

יוצא לאור ע"י תלמידי ישיבת
"תומכי תמימים ליובאוויטש המרכזית"

ברוקלין, ניו יורק

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה

פתח דבר

אחינו תלמידי התמימים,
שלום וברכה!

"ברוכים הבאים בשם השם" לקהל תלמידי התמימים שנקהלו ובאו לחוג את חודש תשרי – השביעי, המושבע והמשיבע – בצלא דמהימנותא, להשתטח על ציונו של נשיא – דורנו הוד כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, להתפלל בבית-הכנסת שלו, וללמוד בבית-מדרשו במשך ימי חודש תשרי.

עם פרוס שנת תשע"ז מוגש בזה קובץ ראש השנה (א-סח) לעורר ולחזק את אור וחום ההתקשרות לנשיאנו, לתורתו ולהוראותיו.

יודעים אנו ובטוחים, חשים ומרגישים בגילוי מדי יום ביומו, אשר "לא עזב ולא יעזוב הרועה את צאן מרעיתו", ומדי שנה ושנה ווערט ער נאך מער לעבעדיקער, נאך מער שטארקער, און נאכמער אקטיוו; אך מאידך, גוברים הגעגועים על שלעת הזו עדיין איננו זוכים לראות פני קודש הקודשים.

בקובץ שלפנינו:

א. "דבר מלכות" – לקט מתוך מכתבי הרבי למשפיע ר' שמואל לויטין ע"ה לקראת השנה החדשה, הכוללים ברכות מיוחדות להצלחה בהשפעה והדרכה לתלמידי התמימים, אותם כתב הרבי בקביעות בכתב-יד-קדשו.

ב. "אשר יביאם" – התוועדות של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, גדושה בהגהות בכתב-יד-קדשו של חתנו – כ"ק רבינו, לה קודמת סקירה קצרה על סדר כתיבת ההנחות, שנעשו בהנחייתו וביזמתו של הרבי (חלק ראשון).

ג. "א לעבעדיקער יאהר" – מכתביו המרתקים של הרה"ח ר' רפאל נחמן הכהן ע"ה מחודש תשרי תשי"ז במחיצת רבינו, עליהם הוסיף בנו, הרה"ח ר' יואל שי'. מכתבים אלו מודפסים באדיבותו של שליח הרבי לריגה, הרה"ח ר' מרדכי גלזמן שי', ותודתנו החמה

נתונה לו בזה (חלק ראשון).

ד. **"מיומנו של מבקר"** – רשימה מרתקת וסוחפת מימיו הראשונים של חודש תשרי תש"מ במחיצת רבינו, מזווית ראייתו של מבקר מ"בחוץ". הרשימה נכתב על ידי מר **יאיר עמיקם** ע"ה.

ה. **"אצל הרבי"** – התוועדות מעוררת עם הרה"ח ר' **יואל כהן** שי', ה'חוזר' ומשפיע ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית ב770. נערך מהתוועדות ו' תשרי תשע"ו שהתקיימה על-ידי "ועד תלמידי התמימים העולמי" לאורחים בחצרות קדשנו.

ו. **אוצר כתבי-יד-קודש** – אוצר מיוחד של מענות נדירים בכתב יד קדשו של רבינו, המתייחסים לנושאים שונים שרבים מהם נוגעים לתלמידי התמימים.

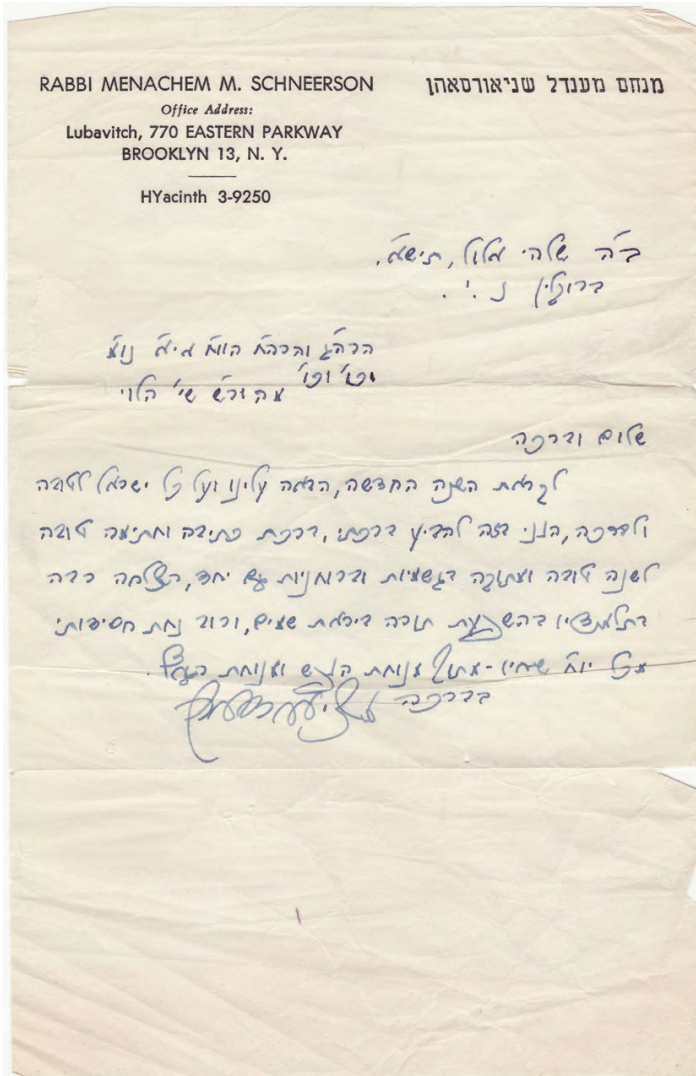
הננו מלאים תקוה וביטחון, אשר במהרה ממש נזכה להתראות עם אבינו רוענו כ"ק רבינו נשיאנו, ויגאל אותנו מהגלות המר ויקהילנו ויוליכנו קוממיות לארצנו תיכף ומיד ממש, ועוד בחודש החגים הזה נזכה לראות מלך ביופיו, בעבודת הקודש של רבינו נשיאנו, מתוך שמחה הכי מלאה, בגאולה האמתית והשלימה.

ועד תלמידי התמימים העולמי

שלהי אלול תשע"ו, שנת 'הקהל'
ברוקלין נ.י.

דבר מלכות

מכתבי ברכה לשנה החדשה ששלח הרבי למשפיע הרה"ח ר' שמואל הלוי לויטין ע"ה לאורך השנים, הכתובים כולם בכתב יד קדשו של הרבי

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ד'ה צדד ד'ה ג'ה תשמ"א
ד'ה צדד ד'ה ג'ה תשמ"א

הרה"ק והרה"ח הו"ג א"ה נ"א א"ת
כ"ט א"ת, א"ת י"ח ת"א
א"ת א"ת א"ת א"ת
א"ת א"ת א"ת א"ת

א"ת א"ת א"ת א"ת

א"ת א"ת א"ת א"ת
א"ת א"ת א"ת א"ת
א"ת א"ת א"ת א"ת
א"ת א"ת א"ת א"ת

א"ת א"ת א"ת א"ת

א"ת א"ת א"ת א"ת
א"ת א"ת א"ת א"ת
א"ת א"ת א"ת א"ת
א"ת א"ת א"ת א"ת

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

זה יאזי הסימיות, ה'תשע"ה
דרוסיין נ.י.

הרה"ק והקד"ח הו"א אי"ת נ"א
אזען רבני א"ת וט' אהר"ש ז"ל ה"א
אשכנז ישיבת תלמי תלמוד

ע"ס ופד"ק!

אנשי השנה המרובה, שנה השקיע שנה השנואה, הלאה
עלינו ועל כל ישראל ארצה ואפ"כ, ה"נ נ"ה אה"י דת"ת
או א"ת אש"א, דת"ת פ"ה ואת"ת דת"ת א"ת א"ת
ואת"ת פ"ה ואת"ת ואת"ת ואת"ת

נ"א, כע"ס ופ"ה וע"ה ופ"ה ופ"ה ופ"ה ופ"ה ופ"ה
א"ת, א"ת ופ"ה ופ"ה ופ"ה ופ"ה ופ"ה ופ"ה ופ"ה

דד"ה א"ת ופ"ה ופ"ה ופ"ה ופ"ה ופ"ה ופ"ה ופ"ה
ה"ת א"ת ופ"ה ופ"ה ופ"ה ופ"ה ופ"ה ופ"ה ופ"ה

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מונחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

דבר יא' העלמות ה'תשע"ז
ברוקלין, נ. י.

הריב והיבא הוא איה נא אפני
הבנים האעשים הרבם איהא ראי
אפני י' הר' תפסי תפסי

אזק ודרפה!

אנאם הינה המגשה, הלא עינו וצ' פ' ישרא אפני
אדרפה, הנה כנה ארביץ דרפה, אז אפני אפני, הרבה
כתיבה ומתיבה אפני אפני אפני אפני אפני אפני
אפני אפני אפני אפני אפני אפני אפני אפני אפני אפני
אפני אפני אפני אפני אפני אפני אפני אפני אפני אפני

דרפה אפני אפני אפני
אפני אפני אפני אפני אפני אפני אפני אפני אפני אפני

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch

770 Eastern Parkway

Brooklyn, N. Y. 11213

Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי

ברוקלין, נ. י.

דה. עוה שנת ה'תשל"א,
ד'תשל"א נ. י.

הרב זצ"ל ודעה הוא אלו
נא אע"פ דתני ית' הר"ס א'
הא' אש"כ ת"ת

אום ודעה!

אנשים הטנה החגגה הק"ל ועל פ' ית' א' א' א'
אדעה, ית' דה אה"כ דרפ' דרפ' כ"א א' א'
א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
ה' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'

דדעה א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'

א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'

אוצר נדיר של 'הנחות' משיחות
הרבי הריי"צ בשנות ה'שי"ן,
מעוטרות בהגהות רבות
ומפורטות בכתב יד קדשו
של הרבי. ההנחות וההגהות
מפוענחות ומתורגמות ללה"ק
ע"י המערכת.

אשר יוציא

ואשר יב

אם

יאם

בודאי עושים רשימות דברים מהשיחות של כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א עתה במחנם. אולי ישנה אפשריות לשלוח לכאן אלי העתק מהן? כן רשימת מה שאמר על דבר ברכת הגומל בעת הפגישה בנמל? ופרשת ימי חה"פ?

(ממכתב כ"ק אדמו"ר, כ"ד ניסן ה'ש"ת)

והתמנותו לעמוד בראש הוצאת הספרים החב"דית - "קה"ת", גברה ביתר שאת התעסקותו הרבה והמאומצת בכתיבת והגהת ה'הנחות' משיחות הקודש של אדמו"ר הרי"צ.

הסדר באותן השנים היה, שלאחר ההתוועדות הייתה נערכת 'חזרה', והרה"ח ר' שמואל זלמנוב ע"ה היה מעלה את הדברים על הכתב. 'מניחים' נוספים היו הרה"ח ר' משה פנחס כ"ץ ע"ה והרה"ח ר' יעקב כ"ץ ע"ה משיקגו. הרבי התאמץ לדאוג לכך שהחסידים יזכרו ויכתבו את הדברים שנאמרו בהתוועדויות. לא היה זה דבר קל, מאחר ומעטים יכלו להבין את צורת הדיבור, והיה נדרש ריכוז רב במשך כל זמן ההתוועדות. מה גם שבימים טובים כגון ראשי השנה, התקיימו ארבעה סעודות בבית הרבי הרי"צ, ולא כל החוזרים נכחו בכל הסעודות, כך, שלאחר מכן הוצרכו לשחזר מפי הנוכחים קטעים שנצרכו בזכרונם.

לעתים נדירות, בהן לא נכח בסעודת השבת מי שירשום, היה הרבי רושם בפנקסו בקיצור את עיקרי הדברים שנאמרו, אך לא היו אלו 'הנחות' מלאות. מאורע יוצא דופן אירע בחורף תש"ב. הגיע אז אורח חשוב משיקגו, הגביר ר' שלמה פאלמער ז"ל, ומפאת

בין ריבוי עיסוקיו של כ"ק אדמו"ר, תפסה מלאכת עריכת והוצאת שיחותיו ומאמריו של כ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע לאור-עולם מקום נכבד.

עוד טרם בואו של רבינו לארצות הברית, החל במלאכת ליקוט השיחות שנכתבו ע"י אחדים מהשומעים, זעיר פה זעיר שם, ולא נקבצו לפונדק אחד.

כך, באגרת אל הרב ישראל דזיקאבסאהן מ"ב כסלו תרצ"צ [אג"ק ח"א, אגרת ו'] כותב הרבי:

הבטיח לי . . . לחפש אפשר יש איזה רש"ד [רשימות דברים] משיחות ומאמרי כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א בהיותו בארצה"ב [בביקורו בשנת תר"צ], ובטח יקיים גם הבטחתו זאת.

ובמכתב נוסף מכ' טבת תרצ"צ [שם, אגרת ז'] כותב לו הרבי:

ועתה אקוה אשר כדבריו במכתבו, יגיעו ימים אלו גם שאר הדברים. היינו מאמרי חה"ש, מאמרי פרעכטעלס' [דארף - (עיירה בפרברי וינה בה שהה כ"ק אדמו"ר הרי"צ בשנת תרצ"ה)] וכו'. והעיקר כל הרשימות שאפשר להשיג מימי היות כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א במדינתם הן משיחותיו עם יחידים או ברבים וכו' וכו'.

עם בואו של רבינו לארצות הברית,

שליט"א, אף שקיצר בענין שגם אריכות גדולה בו מביאה תועלת.

באגרת זו [שם, אגרת רפ], ששלח רבינו להרה"ח ר' יעקב כ"ץ ע"ה, מתגלה מעט מגודל היוקר והחביבות שרחש הרבי לכתובת ה'הנחות' ושילוחם אליו:

ודאי יודע שהייתי חודשים אחדים באירופה וכעת הגעתי עם אמי שליט"א חזרה.

בבואי מצאתי על שולחני את רשימת שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א מתשרי תש"ז, ככל הנראה ניתן ממנו - תודה רבה. בעצם הייתי רוצה לסיים בכך את מכתבי - אבל מצב המרכז לעניני חינוך מביא אותי לכתוב גם את הבא להלן...

כבודו הוזמן לסעודה, ובעקבות כך היתה הסעודה מלאה באנשים. באותה התוועדות דיבר אדמו"ר הריי"צ בחריפות רבה אודות המחלוקת של הגר"א עם החסידים, וכשר' **דובער חסקינד** ע"ה הגיע אמר לו הרבי: מאחר שלא היית כאן לפני כן עליך לדעת, מה שמדברים כאן עתה הרי זה ב'בל יגיד', ואכן, מאותה סעודה אין 'הנחות'.

גם בעת ששהה בפאריז, באביב תש"ז, ביקש הרבי לשלוח לו ראשי דברים ו'הנחות' מהנאמר בהתוועדויות. באגרת לר"י דזיקאבסאהן מט' אייר תש"ז [ח"ב, אגרת רסח] כותב הרבי:

ת"ח על השורות האחדות ע"ד שש"פ ואחש"פ בבית כ"ק מו"ח אדמו"ר

- בעבר ר"ה תר"ז תר"ז ה' ה"צמח צדק" בקו השמחה; ב' סיבות לכך: הוצאת הלקו"ת בדפוס, שלימות מנין שלם מב"ב.
- בכל ער"ה ה' אומר מאמר ודברי התעוררות; המאמר ודברי ההתעוררות שאמר באותה השנה.

Chevra Zemach Zedek Nusach Ari of Boro Park.

חברה צמח צדק נוסח הארי דבארץ פארק

14 4518-15 טעע עוי. ברוקליה ניו.
4513-15 14th Avenue, Brooklyn, N. Y.

יום.....להרש.....תרי..... 192..... Brooklyn, N. Y.....

(Handwritten text in Hebrew, partially obscured by redaction lines. The text discusses the Chevra Zemach Zedek Nusach Ari and its activities. It includes references to the 'Zemach Zedek' and 'Nusach Ari' and mentions the year 1921.)

רבי, עבדנו רבות עבורכם לשפשף את הכפתורים כעת עבדו אתם עבורנו, לשפשף את נשמותינו שנתגשמו

ערב ראש השנה ה'תש"ה אחרי התרת נדרים

שיחה זו, עוסקת בעיקרה בענייני ערב וראש השנה: הסדר דערב ראש השנה אצל אדמו"ר ה"צמח צדק"; מאורע שהתרחש בשנת ברה"מצוה של כ"ק אדמו"ר מהור"ש נ"ע; מה שאמר כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ נ"ע כששלח לקרוא הפ"נ על ציון אמו הרבנית נ"ע, וכשקרא הפ"נים שקיבל; הביאור בעבודה ד'אנשי החיל' ותיאור הנהגות אדמו"ר הרי"צ בב' הימים דראש השנה.

ה'הנחה' שלפנינו נכתבה ע"י א' ה'חוזרים' והוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר. הפענוח והתרגום ללה"ק נעשו ע"י חברי המערכת ועל אחריותם בלבד.

ככדי להקל על הקריאה הוספנו בצמוד לצילום ה'הנחה' בקצירת האומר את תוכן העניינים המובאים בגוף השיחה, על פי סדרם.

א

חתניו, ואז נשאת נכדתו הבכורה ונתוסף לו א' להשלים המנין. וכידועי דשלימות האב הוא דוקא בבני בנים. ואין חילוק בין בן הבן או בת הבן או בן הבת או בת הבת. ובפרט ש גם רבנו אדמו"ר הזקן א' אמר לו ששלימות המוחין שלו יהיה כשיושלם המנין שלו מב"ב.

יש בזה אריכות ואין כאן מקומו להאריך.

ב] עוד מסופר גם א"י שם: אשר אדמו"ר ה'צ"צ היה אומר בכל ער"ה מאמר דא"ח וגם דברי התעוררות. בער"ה הנ"ל תר"ז אמר מאמר דא"ח בענין ג' הכל'ס: הכל הולך אחר החתום¹, הכל הולך אחר המעמיד², הכל הולך אחר העיקר³. ואח"כ א' אמר: היינט דארץ מען זיך צוא גרייטען מקבל זיין אבינו מלכנו. א טאטע האט ליב אַ ריינע הארץ, אַ מלך האט ליב אַ ריינעם לבוש.

ב"ה, ר"ד מה שא' [מר] כ"ק אדמו"ר שליט"א אחרי התרת נדרים, ער"ה תש"ה. תש"ד ער"ה תש"ה אחרי התרת נדרים.

א] ברשימות של אאזמו"ר אדמו"ר מהר"ש מסופר אשר בער"ה תר"יתר"ז, איז גיווען א פריילאכער ער"ה [היה ערב ראש השנה שמח].

בכלל בער"ה היו פמה זמנים שונים: לפעמים שהי' אדמו"ר ה'צ"צ בקו השמחה, ולפעמים גם להיפך. ובער"ה ההוא דשנת תר"ז היה בקו השמחה. היו כמה סיבות ע"ז: החסידים היו אומרים אמרו שהוא מפני שבשנה ההוא יצא הלקו"ת בדפוס⁴, והחסידים היו קוראים ולכן קראו לשנה ההיא שנת תר"ז, שנה של אור⁵. ועוד סיבה מפני שבשנה ההיא נשלם אצל אדמו"ר ה'צ"צ מנין שלם מב"ב. כי היו לו ז' בנים ושתי בנות ושני

נחושת איז מקבל חלודה, כסף וזהב אינם מקבלים חלודה אבל לכלוך כן. נחושת היא מדות בני אדם] אשר גם המדות טובות מקבלים חלודה,

נחושת איז מקבל חלודה, כסף וזהב אינם מקבלים חלודה אבל לכלוך יע. נחושת איז מדות בני אדם [היום צריך להתכונן לקבל את אבינו מלכנו. אבא אוהב לב טהור, מלך אוהב לבוש נקי. .

ה. **שבת ט"ו ב** (ושם: כלי זכוכית מ"ט גזור בהו רבנן טומאה, א"ר יוחנן אמר ר"ל הואיל ותחלת ברייתן מן החול שוינהו רבנן ככלי חרס. אלא מעתה לא תהא להן טהרה במקוה, אלמה תנן ואלו חוצצין בכלים הזפת והמור בכלי זכוכית. הכא במאי עסקינן, כגון שניקבו והטיף לתוכן אבר, ור"מ היא דאמר הכל הולך אחר המעמיד).

ו. **מעשרות פ"ג מ"י** (ושם: תאנה . . עומדת בארץ ונוטה לחוצה לארץ, או עומדת בחוצה לארץ ונוטה לארץ, הכול הולך אחר העיקר; ובבתי ערי חומה, הכול הולך אחר העיקר).

א. **אולי הכונה לקונטרסים בודדים ממנו, כי הלקו"ת נדפס בשנת תר"ח. ויותר נ"ל שצ"ל תר"ז-תר"ח** [נראה:לומר שצריך להיות תר"ז תר"ח].

ב. **רו בגי'** [בגימטריה] אור.

ג.

ד. **ברכות י"ב א** (ושם: שחרית פתח ביוצר אור וסיים במעריב ערבים לא יצא, פתח במעריב ערבים וסיים ביוצר אור יצא; ערבית פתח במעריב ערבים וסיים ביוצר אור לא יצא, פתח ביוצר אור וסיים במעריב ערבים יצא. כללו של דבר הכל הולך אחר החתום).

• ב •

והם מליצי יושר, לעבוד ולבקש שנה טובה ומתוקה, כיוון שאבא אוהב לב טהור, ומלך אוהב לבוש נקי וזה גורם שיקבל את ההכתרה].

וסיים הצ"צ: לשנה טובה תכתבו ותחתמו. וסיים אדמו"ר מהר"ש: און עס איז טאקע גיווען א פריילאכער יאהר [ואכן הייתה שנה שמחה].

וסיים אדמו"ר שליט"א: אז דער אייבערשטער זאל העלפון [שהקב"ה יעזור].

ג] (להרש"ל ולהרא"ס [ולהרב אליהו ייאכיל סימפסאהן] בעת שמסר להם **אח"כ**, בתורת שליחות, פ"נ על ציון אמו הרבנית נ"ע ז"ע): דער זיידע דער רבי מהר"ש נ"ע ז"ע איז דאס בא עם גיווען דער ערשטער ר"ה נאך זיין בר מצוה. האט ער גיהערט דעם: עונג למע' פון

וצריכים עבודה רבה לנקותם, כסף וזהב המה אהו"ר אשר אינם מקבלים חלודה, רק לכלוך, וצריכים להעביר את הלכלוך. **זה גורם נח"ד למע' וזהו ענין העבודה דר"ה אויף צו מאכן אריינע הארץ און אריינעם לבוש [לעשות לב טהור ולבוש נקי]**. עס איז דאך דא^ו [ישנם הרין] שני המלאכים המלווין את האדם ואלו המלאכים שומעין איך שכל אחד אומר לחבירו בליל ר"ה אחר תפילת ערבית לשנה טובה תכתב ותחתם מיט דיא ריינקייט פון הארצן איז נאכדעם זיינען זיי עולה למעלה און זיינען מליצי יושר אויף אויסצודינגען און אויסבעטן אשנה טובה ומתוקה וויל אַ טאטע האט ליב אַ ריינע הארץ, און אַ מלך האט ליב אַ ריינעם לבוש וואס דאס איז גורם ער זאל אַן נעמען דיא הכתרה [עם טוהר הלב, אזי לאחר־מכן עולים הם למעלה

הגדול ומהשאלאש], שהעמידו אהל
בחצר להתפלל מריבוי האנשים שהיו
אז שלא יכלו לכונוס בהזאל.

מאמר המוסגר^ג - יש חילוק בשמיעת
העניינים שלמע' בין קודם הבר מצוה
לאחר הבר מצוה, וכמבואר בקבלה -

איז דער ר"ה שהי' שנה הראשונה
אחרי הבר מצוה שלו שמע העונג
שלמע' מהרעש של הנ"ל.

° נולד תקצ"ד. וא"כ הי' זה בער"ה תר"ז
תר"ח כנ"ל.

° ג"ז [גם המאמר המוסגר הוא] מדברי
כ"ק אד"ש.

דעם גרויסען רעש מברכת שנה טובה
איש לרעהו וואס איז גיווען אין קליינעם
מנין - אשר גם שם היה איזה מאות
מתפללים - און פון גרויסען זאל און פון
שאלאש [היה זה ר"ה הראשון לאחר
הברמצוה של סבא, הרבי מהר"ש
נ"ע ז"ע. הוא שמע את העונג למעלה
מהרעש הגדול מברכת שנה טובה איש
לרעהו שהיה במנין הקטן - אשר גם שם
היה איזה מאות מתפללים - ומהזאל

° כנראה הכונה אהו"ר לאלוקות.

° **תענית יא, א** (ושם: דבי רבי שלא אמרי
שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם הן מעידין
עליו שנאמר (תהלים צא, יא) כי מלאכיו יצוה
לך).

• ג •

תר"ד, הי' הצ"צ מאוים מאד מידיעתו
הרבה ההתנגדות הגדולה על קבלה
בכלל וחסידות בפרט ועל אידישע
תורה בכלל, וכידוע שהממשלה נתנה
איסור על הדפסת ספרי קודש בכלל
וספרי חסידות בפרט. וסיפר אז^ה הצ"צ
אשר בהיותו בפ"ב איז ער צוא גיפארון
לקראנשטאט (סמוכה לפ"ב) להתראות
עם האנ"ח [אנשיחיל] ע"פ בקשתם, כי
היו שם הרבה יהודים אנ"ח, און זיי האבין
גימאכט פאר עם א פאראד. האבין דיא
סאלדאטין גיזאגט צוא עם: רבי מיר
האבין אַסאך גיארבעט פאר אייך אויף
צוא שאייערון דיא קנעפלאך, ייעצט
ארבעט איהר פאר אונז אויף שאייערון
אונזערע נשמות וואס זיינען פארגרעבט
גיווארין [בהיות הצ"צ בפעטערבורג,
נסע לקראנשטאט (סמוכה לפ"ב)
להתראות עם האנשיחיל ע"פ בקשתם.
כי היו שם הרבה יהודים אנשיחיל, והם

[בעת שמסרו אנ"ש לכק"ש את
הפ"נ עבירו ביחוד, הנה אחרי קראו את
הפ"נ ושמות החתומים עליו, אמר:] אשר
יש אצל הרביים ב' נוסחאות (כנראה
בקבלת פדיונות, המעתיק: א') אמן
כן יהי רצון. ב') אמן נצח סלה ועד. דער
איבערשטער זאל געבין אז עס זאל זיין
אמן כן יהי רצון [יתן הקב"ה שיהיה אמן
כן יהי רצון].

ה) [אח"כ מסרו לו את הפ"נ הכללי
עבור אנ"ש מעבר לים. הנה תומ"י
כשהתחיל לקרוא אותו הפ"נ זלגו
עיניו דמעות שליש באנחה חרישית
מעומקא דליבא. ולאחר קראו אותו עם
החתומים עליו לרבות החתימות שעליו,
התחיל לספר:] החסיד ר' הענדיל בא
לליובאוויטש בימי אלול בשנת תר"ג,^ו
ואדמו"ר הצ"צ לא הי' חזר עדין בלביתו
מנסיעתו לפ"ב. פי—א—לביתו קרוב
לר"ה בא הצ"צ ובער"ה ההוא, תר"ג

• כשמסרו דברי כ"ק אדמו"ר הריי"צ נ"ע אודות אנשיהחיל הנ"ל, אשר בעת ניקיון הכפתורים היו אומרים תהילים בע"פ; הענין דחול ומים בעבודה; עבודה מתוך שמחה.

• הנהגות כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בבי ימי ר"ה.

25
 וכן גרסי, ומתוך זה מוכח שיהיה כהן וכו' מהו מהו כ"ק אדמו"ר הנ"ל,
 בתוספת (התורה) דברי תורה אמת וכו' ^{אדמו"ר} היה בנתיבות התפילות בעל
 * ובגוף משה וכו' את התפילות מאינו אצל תפילות אצל שמואל ^{התוספת}
 ומה ששוקקן בזה וכו' ששוקקן מן עיני עיני כהן אצל וכו' (וואס ע"ה
 נאמר אצל אמונת תפילות, חזון וואס ע"ה אצל בראות אהבת.
 היום אצל עיני דה ברא וכו' ששוקקן מן עיני אמונת תפילות
 בראות וכו' אצל עיני, ע"ה ברא מן עיני וכו' אצל אמונת תפילות.
 ברא ששוקקן אצל עיני וכו' אצל עיני ששוקקן מן עיני וכו' אצל
 אצל ששוקקן מן עיני אצל, * (ע"ה דברי תורה אמת וכו' מהו מהו ששוקקן
 ברא ה"ה תורה אצל וכו' ששוקקן) * אצל אצל ששוקקן מן עיני וכו' אצל
 אצל וכו' וכו' וכו' אצל אצל מהו מהו מהו אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל
 אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו'
 אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו'
 אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו'
 אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו' אצל אצל וכו'

הכפתורים, כעת עבדו אתם עבורנו, לשפשף את נשמותינו שנתגשמו].

בהקדמה לקונ' התפילה, ועוד).
° במכתב לש.ס. בארוכה.

עשו עבורו מצעד. אמרו לו החיילים: רבי, עבדנו רבות עבורכם לשפשף את

° עיני התמים חוברת .. (חוברת א' עמ' עט, מדור "דברי ימי החסידים"; וראה גם

ד

מה שאז דיבר הצ"צ הרבה אודות סאלדאטין)

און נאכהער האט שיים אן גיהויבען ווערין פרייהלאכער און אזוי האט דעם רבי דער צ"צ גיוואלט דער ציהען ביז [לאחר־מכן כבר החל להיות שמח וכך רצה הצ"צ שיימשך עד] שנת תר"ח, תר"ז, כי אז הותרה ההדפסה של כתבי קדש ואז נדפס הלקו"ת, און תר"ז איז דאך גיווען א פרייהלאכער יאהר [הרי הייתה שנה שמחה].

וסיים הצ"צ: לשנה טובה תכתבו ותחתמו.

וסיים כק"ש: דער אייבערשטער זאל געבין [ייתן הקב"ה] א שנה טובה ומתוקה.

[ואן] ר"ה בסעודת הלילה והיום של יום א' דר"ה לא דיבר מאומה. ברהמ"ז בלא כוס (כל הד' סעודות). לקרה"ת ותק"ש יצא לה"מנין" הסמוך לחדרו. מפטיר - שני הימים, וכן אומר - בקול רם - למנצח, הפסוקים שלפני תק"ש, ברכות תק"ש, מקריא - ע"י הוראה באצבע בסידור - ג' הפסוקים שלאחרי תק"ש (אבל לא פסוק אשרי יושבי גו').

° נדפס בקונטרס שמע ישראל (וכן בקונטרס "אדמו"ר ה"צמח צדק" ותנועת ההשכלה" בסופו).

ופרצו בבכי'. ואמר הצ"צ לפניהם את המאמר דא"ח ד"ה מחיתי כעב פשעיך באידיש[°] (הנדפס)

(דברי כק"ש: כמה מהם מהאנ"ח [מהאנשייחיל] היו בקיאים בתהילים בע"פ ובעת אשר ניקו את הכפתורים אמרו אז תהילים זאמר—שזה מאמר המוסגר)

ואמר שאייערון דיא קנעפלאך שאייערט מען מיט זאמד און וואסער. זאמד איז אותיות תהילים, און וואסער איז דמעות מכבסות. היינט איז ערב ר"ה דארף מען זיך שאייערון מיט אמירת תהילים בדמעות מעומקא דליבא. עס דארף אבער אויך זיין מתוך שמחת הנפש. דיא סאלדאטין האבין גיזאגט אז נעמען א שטאט נעמט מען ניט מיט טרערין נאר מיט א מארש [שפשוף הכפתורים נעשה עם חול ומים. חול הוא אותיות תהילים ומים הם דמעות מכבסות. היום הוא ערב ר"ה, יש לשפשף עם אמירת תהילים בדמעות מעומקא דליבא. אך זה צריך להיות גם מתוך שמחת הנפש. החיילים אמרו שכיבוש עיר לא נעשה עם דמעות אלא עם מארש].

(דברי כק"ש: ויש בזה טעם מיוחד

א פריילכער, א א א לעבעדי

גיזונטער, קער יאהר

מכתבים מרתקים וייחודיים שכתב הרה"ח ר' רפאל נחמן הכהן ע"ה לבני משפחתו שבארץ־הקודש בחודש תשרי תשי"ז, בו שהה במחיצת רבינו - המכתבים גדושי התיאורים מעבירים את חוויות החודש השביעי בצלא דמהימנותא באותנטיות, ומתמקדים גם ברגעים ומאורעות אישיים במחיצת בית הרב - למכתבים נלוו שורות אחדות שכתב בנו, הרה"ח ר'

יואל הכהן שי' בשעת מעשה

תשרי תשי"ז

ב"ה, יום ה' נצו"י ברקולין [כ"א
אול, תשט"ז].

אצל הילדים יחי' בבית.

צו אלע מיינע טאייערע זאייט גיזונד
[לכל יקירי, היו בריאים]. אתמול בערב,
בערך בשעה שמונה, על פי השעון
המקומי (אצלכם היה זה בשעה שלוש
בלילה), הגענו ברוך ה' לנו יורק. רק עד
שעברנו את כל הפרוצדורות, וכן עצם
הנסיעה עם המונית עד הגיענו לבית,
הייתה כבר השעה תשע.

הדרך הייתה סבירה. כחצי שעה לפני
נחיתתנו בציריך, התחילו רעידות חזקות
למעלה ולמטה, (מצד מזג האוויר) אבל
לאחרי זה היה בסדר. עצרנו בארבעה
מקומות: ציריך, לונדון, רייקיאויק -
איסלנד, גענדער - קאנדע. בכל מקום
עצרנו לכשעה וחצי, מהאווירן יוצאים
כולם החוצה, שם ישנו מקום ממנו לוקח
כל אחד אוכל ושתייה כרצונו. בדרך כלל
יש שם בירה, סודה, תה (באם היו כוסות
זכוכית ולא כוסות חרס אני י'וכן דוד
בראוומאן) גם שתינו).

באווירן נותנים אוכל מאד טוב
בתדירות ובשפע, אלא שאנו לא אכלנו
את המאכלים המבושלים, חוץ מקפה,
מיץ פירות, תה, גבינה (שוויצריית,
מהכשרות הטובה 'עדת ישראל')

1. כותב השורות פרסם תחת שמו גם
"רשימה קצרה מחודש תשרי תשי"ז בבית כ"ק
אדמו"ר שליט"א", בבטאון חב"ד חוברת י"ג שי"ל
לי' שבט, תשי"ז. ניכר הדבר שחלק מהדברים
הועתקו ממכתבים אלו. בהערות הובאו
הענינים אותם הוסיף ברשימה שם במקומם
(כאשר מצויין בר"ת "בטאו"ח").

וכדומה. גם לחם היה, אך היה קשה
שם ליטול ידיים. אבל היו לנו מזונות
וכן ביצים ובשר שאמא הכינה עבורנו.
(בהיכנסי לאווירן נתתי זאת על מנת
שיכניסו למקרר ובכל ארוחת צהריים,
נתנו לי את זה, זה היה מאד טוב). זהו
מהנסיעה עצמה.

הגיעו לקבל את פנינו²; יואל ולא³,
יודל קרינסקי⁴, מרדכי דובינסקי, (הוא
עכשו בחופש ונמצא אצל הוריו
כאן), שמואליק בליזינסקי, שלום בער
בוטמאן⁵ ושלום איידלמאן⁶ (שלום
הגיע לכאן ביום שני). חוץ מזה הגיעו
לקבל את פני דוד בראוומאן שני גיסיו
דוד ולייבע [רסקין]. נו, מובנת מאליו
השמחה שלהם (ומיותר לציין - גם
שלנו...).

מוטל דובינסקי היה הנהג. בהגיענו
לבית כולם הלכו, ושוחחנו בערך עד
השעה שלוש, והרי היינו צריכים ללכת
לפוש קמעא. את המברק מיד שלחתי,
מסתמא קבלתם זאת.

היום בבוקר לאחרי התה (עם מזונות
כמובן...), בהלכי להתפלל עם יואל,

2. מכריו מאה"ק וקרובי משפחתו.

3. בנו, הרה"ח ר' יואל שי', וכלתו מרת לאה
כהן.

4. הרה"ח ר' חיים יהודה שי' קרינסקי.
לכאורה היכרותו עם כותב השורות הייתה
משליחותו לאה"ק זמן קצר קודם לכן - בחודש
מנחם אב תשט"ז יחד עם עוד קבוצת בחורים
לאחר הטבח בבית הספר למלאכה. וראה
במכתבו הבא. (ראה קובץ לחיזוק ההתקשרות
גליון נ"ז, תשורת קרינסקי-סטוגובסקי כ"ח סיון,
תשע"א).

5. אחי כלתו מרת לאה כהן.

6. אחיינו של הכותב מצד אשתו.

חשבתי כי עוד אראה את הרבי שליט"א בהגיעו לקריאת התורה, אבל אחרתי את הקריאה והתפללתי במנין שני. (אך מה שהיה לי למסור לרבי שליט"א, וגם לחודקוב, תיכף נתתי זאת עוד אתמול בערב, באמצעות הטלפון לחודקוב).

היום אמר לי חודקוב שהרבי אמר לו שליחידות יוכל הרבי לקבל רק לאחר יו"ט, אלא שלכמה דקות אוכל להיכנס מחר, ביום שישי לפני מנחה, ווי עס זאל ניט הייסין, יע געזעהן זיך, ניט געזעהן זיך [איך שזה לא ייקרא, כן "התראות", לא "התראות"....], כך אמר הרבי. ובאם אני נצרך למשהו יכול אני למסור זאת בכתב. כל זאת אמר לי חודקוב בבוקר לפני התפילה. לפני כשעה חודקוב התקשר ליואל (בקשר לשיחות שהרבי ביקש) ואמר לו למסור לי שאוכל להיכנס עוד היום, לאחר מעריב. אלו הן בינתיים כל החדשות.

דברתי אתמול עם חודקוב בענין הבי"ס מקצועי⁷, והיום גם נתתי לו את התוכנית, והוא מסר זאת לרבי. יותר מכך איני יודע.

גם למסור למחותני ר"א פאריז שמסרתי את שתי שליחויותי, חוץ מהשליחות לרש"ג, אליו מן הסתם

7. בית הספר למלאכה בכפר חב"ד, שבאותו הזמן היה בתחילת התפתחותו. ככל הנראה מדובר על תוכניות הבניה שהחלו בשנת תשט"ז. ראה באג"ק ח"י"ב (ע' ק"ו) ". להפתעתי קבלתי העתקה . . בנידון חדר האוכל בחב"ד שפירר, ותכנו אשר בדיון בענין הקמת חדר האוכל אשר נתקיים בהשתתפות באי כוח המשרדים נקבע אשר לרגלי התיקרות חומרי הבנין ושכר העבודה הבנין צריך לעלות באיזה אלפים לי יותר מאשר ה' בתכנית, ולכן החליטו להקים בנין מוקטן!".

אכנס היום. נו, לבתו של אווערבוך כבר התקשרתי. היא כבר כתבה.

נו, מה אכתוב לכם כעת, אני מיצר רק על כך שאמא איננה כאן.

ובבית - בבית הכל טוב, ובכלל ב"ה הננו מאד מרוצים, ב"ה. אני אמשיך לכתוב לכם עוד אי"ה. קניתי 20 אגרות אויר ויהיה לכם כבר מכתבים מהכל.

כעת אני אלך לרש"ג. היום בלילה יתקיימו שבע ברכות של יוסף בליזינסקי, אצל יואל בבית. אני מקווה לכתוב לכם גם מחר.

אני מבקש מכולכם, ומכל אחד בנפרד בינתיים, לכתוב מהכל. על אמא איני מדבר, ולגיטל ואיצקע⁸ (אני כותב אותם קודם, היות ואני כותב לכתובת שלהם, כפי שסוכם), וגם פריידל⁹ וחסיא¹⁰. אפילו לברוך וגרשון¹¹ מותר לכתוב. ואתם ילדים כתבו, ואני אי"ה אענה.

אני מקווה שמהיום ואילך הילדים גם ירשמו. לבינתיים, יום טוב.

שלכם,

רפאל נחמן כהן

ב"ה¹², אבא כתב לכם כבר בודאי כל החדשות, והנני להוסיף פ"ש, כתיבה וחתימה טובה,

יואל

8. בתו וחתנו ר' יצחק זוג' גיטא גנזבורג. אליהם מוענו המכתבים.

9. מרת פרידא, אשת ר' גרשון סגל.

10. מרת חסיא, אשת ר' ברוך פאריז.

11. חתניו - ראה הערות הקודמות.

12. הוספת בנו הר"י שי' כהן.

♦♦♦

ב"ה, יום א' דסליחות [כ"ו אלול], תשט"ז

צו אלע מיינע טאייערע זאייט גיזונד
[לכל יקירי, היו בריאים]!

הבטחתי לכתוב ביום שישי, אינני
כבר 'אישימילה'... הנני כעת בביתו של
יואל, ואני כבר הסתדרתי. נו, ב"ה על
הכל.

אתמול בערב נכנסו די ארץ
ישראל'דיקע [בני א"י] לרבי שליט"א,
כל אחד לכמה דקות. כשנכנסתי שאל
אותי מיד הרבי מה שלומך (זאת אומרת,
אמא) ועם מי את נמצאת, עניתי לרבי
שמחמת שהמצב הבריאותי אינו כל
כך טוב לא הגעת (להיכנס לפרטים לא
דברתי, היות שלא הייתה זו יחידות),
בהנוגע לשאלה היכן את נמצאת, עניתי
שבינתיים את אצל גיטל ולאח"ז את
חושבת להיות אצל פריידל. בקראי
את שמות הילדים אמרתי בלשון "אצל
הקטנה, ואצל הבת האמצעית"¹³, הרבי
שאל על הקטנה מי זאת, האם זאת
אותה שנמצאת בכפר, עניתי לו שזו
גנזבורג. אלא שמהדברים היה משמע
שהרבי חשב שאני השארתי את אמא
בכפר.

אח"כ שאל הרבי איך הייתה הדרך,
והאם יש לי ענינים כלליים שעלי למסור
והינם נצרכים מיד, מסרתי רק את מה
שאברהם פאריז מסר לי (בקשר לבית
הספר המקצועי⁷ - מסרתי את זה מיד
בהגיעי לחודקוב, בבוקר יום חמישי
נתתי לו את התכנית, עוד לפני שנכנסתי

13. מרת גיטא, ומרת פרידא.

לרבי. שאלתי אותו האם עלי להזכיר
זאת אצל הרבי עוד הפעם, כיון שהוא
כבר אמר לי שהוא ימסור זאת לרבי,
הוא אמר לי שהוא כבר הזכיר את זה
אצל הרבי, ובאם ברצוני להזכיר זאת
עוד הפעם - אפשרי הדבר, אך חבל על
הדקה אותה אוכל לנצל לדברים אחרים.
עשיתי כדבריו, ולא דברתי מזה כלום.
- אני מבקש ממך, גיטל, כתבי לי האם
הגיעה תשובה מהרבי אלייך בקשר
לב"ס מקצועי).

אח"כ איחל לי הרבי כתיבה וחתימה
טובה, ויצאתי.

בשבת היה מאמר וכמה שיחות¹⁴,
בתוך הדברים אמר¹⁵ "היות אז פון דיא
ארבעט פון דיא שלוחים איז איינע פון
זיי, וואס דאס האט גיגעבן אז זירו אף
פארין אהער זאלן די ארץ ישראל'דיגע
מיט די שלוחים צוזאמען זאגן לחיים"¹⁶
[היות שמהפעולות של השלוחים -
אחת מהן - היא שדרבנו את הנסיעה
לכאן, יאמרו בני ארץ ישראל יחד עם
השלוחים 'לחיים'"]. את שאר השיחות
אכתוב אי"ה או שאשיג. דא איז אנדער
וועלט!... [כאן זהו עולם אחר].

הנני משתוקק למכתביכם, כתבו
בתכיפות מהכל, ממש מהכל, ואם ישנן
בינתיים שאלות לרבי, כתבו לי, אני
אדבר על הכל.

אני אכנס מן הסתם לאחר יום כיפור
אי"ה, שהקב"ה יביא לכולנו שנה טובה

14. נדפסו בתורת מנחם חט"ז ע' 202.

15. ראה שם ע' 215.

16. ענין זה מופיע גם בבטא"ה שם (ע' לג)
ומוסיף "וביקש לנגן איזה ניגון מא"ז מזמרת
הארץ". וראה במכתבו מא' דחמה"ס.

ב"ה, אור ליום ד' ער"ה [תשי"ז]

כתיבה וחתומה טובה לכולכם;
רבקה¹⁸, הבנות, החתנים והנכדים זאיט
אלע גיזונד און גליקלעך [היו כולם
בריאים ומאושרים].!

קבלתי את מכתבכם השני, אני מודה
לכם ומבקש מכם לכתוב רק בדואר
מהיר, כיון שהרגיל אורך זמן רב.

אתמול בקשתי מדזשייקאבסאן¹⁹
והוא לא רצה לשלוח אתרוגים לא", כיון
שאף אחד לא הזמין. בקשתי ממנו שני
אתרוגים אחד עבור ברוך ואחד עבור
איצ'קע, והוא אכן הכין. את התשלום
עליכם לשלם שם. אתם יכולים כמובן
לקחת בשותפות. הוא גם שלח לדוד
גולדברג אתרוגים, שניים עבור משה
גורארי', ואחד עבור הרב קרסיק²⁰
(ששמערל גורארי' הזמין) אני מבקש
מכם שתמסרו זאת.

אצלי בינתיים אין כל חדש, מחר
בע"ה ניסע לאהל, ושהקב"ה יתן שנה
טובה.

היום הגיע המחותר ר' זלמן מקנדה,
והוא פורש בשלום כולכם.

שלכם,

רפאל נחמן כהן

18. זוגתו מרת רבקה.

19. הרב ישראל דזשייקאבסאן, שהתעסק
במשך השנים עם מכירת אתרוגי קלבריא (ראה
'זכרון לבני ישראל' ע' קעד).

20. הרב אליעזר קרסיק, רב קהילת חב"ד
בתל אביב.

בכל טוב, בגשמיות וברוחניות, וכפי
שהרבי אמר "א פריילכער, א גיזונטער
א לעבעדיקער יאהר, א שנה מבורכת"
[שנה שמחה, בריאה, 'חיה', שנה
מבורכת]. יש לי ב"ה נחת מהילדים
בכל הפרטים, שהקב"ה לא יעצור את
ה'חסדי'חנים' שלו גם בהמשך.

מה שלום כולם? חסיא, ממך אני
מבקש ביחוד לכתוב וגם גיטל, וכן
החתנים ר' ברוך ור' גרשון ור' יצחק
יחי', כתבו כמה שיותר! כדאי לשלוח
באקספרס, בלי זאת שילוח המכתב
אורך זמן רב.

שלום איידלמן יושב פה ומבקש
לפרוש בשלום כולם בשמו.

הייתי אצל אמו של הרבי יחד עם
לאה, היא ארחה אותנו מאד יפה. והנני
מתעתד להיות אצלה פעם נוספת. אצל
הרבנית דינה תחי' היא לא מרגישה
עכשיו טוב, ובינתיים אי אפשר להיכנס.

ביום שלישי מגיע לכאן המחותר
מקנדה¹⁷.

הנני מקווה לכתוב לכם גם בימים
הבאים, את המכתב תקבלו מן הסתם
כבר לאחרי ראש השנה, שתהיה לכולכם
כתיבה וחתומה טובה,

שלכם,

רפאל נחמן כהן

17. הרב שניאור זלמן בוטמאן.

ב"ה, צום גדליה, תשי"ז

צו מאיינע טאייערע [ליקיריי] רבקה וכל הילדים ובניהם, זאייט אלע גיזונד (היו כולכם בריאים)!!

קבלתי את מכתבכם ממוצאי־שבת סליחות, גם את מכתבה של חסיא וילדיה (אלא שאת של פרידא עדיין לא קבלתי).

ב"ה ראשי־השנה הזה עבר באופן מאד טוב, הקב"ה בודאי יביא עלינו ועל כל ישראל שנה טובה בטוב הנראה והנגלה. את כל הפרטים אי"ה אספר לכם כשאגיע (או שאני אכתוב עוד קודם באם יתאים הזמן), אלא שדבר אחד ברצוני לספר עכשיו¹:

לאורך כל היום הראשון של ראשי־השנה ירדו גשמים חזקים, כאשר הגיע הזמן ללכת לתשליך² (למעלה

1. קטע הנ"ל נדפס בבטאוו"ח שם ע' לגד. (וראה אודות מעמד התשליך בשנים ההן - קובץ לחיזוק ההתקשרות גליון ס"ג).
2. בבטאוו"ח שם: ובכל שנה הולכים כולם יחד

מחצי שעה הליכה), הרבי שליט"א יצא ואחריו כולם, מבלי הבט על הגשמים החזקים, כולם הלכו ונגנו, כפי הסדר בכל השנים, (אנשים נוספים מהעיר שבדרך כלל עומדים לצפות בתהלוכה לא היו השנה) אפילו נשים (מאנ"ש) הלכו עם התהלוכה.

המקום הינו גן צבורי, ושם נמצא נהר קטן, בדרך כלל הגן נסגר בשעה שש, אלא שבכל שנה היות ומגיעים הרבה אנשים לצפות בתשליך, יודעים כבר שלא לסגור את הגן. אבל כיון שאף אחד (שאינו מאנ"ש) לא הגיע, בדיוק בשעה שש סגרו את השער, והרבי עם כולם באו כמה רגעים אחרי שש, וכבר היה סגור, אחדים אמרו ששיגו מפתח, וחיכו זמן קצר אך לא השיגו מפתח.

בינתיים אחדים התחילו לטפס

עם כ"ק אדמו"ר שליט"א בסדר של שורות שורות, ומנגנים והילדים הולכים בראש אחורי כ"ק אדמו"ר שליט"א, ומכל קצוי העיר מתקבצים הרבה אנשים לראות המחזה הנהדר.

לתשלך, אבל אני לא הייתי, ושולם
איידלמן ביקש עבורי יין ונתן לו, אבל
מדי הרבה לא היי.

ואח"כ אחרי תפילת ערבית ביקשו
מחודקוב שיבקש מאד"ש משקה
עבור אלו שלא היו והבטיח שיתן. זהו
שרציתי לכתוב. מי שלא ראה זאת לא
ראה מס"נ עבור מנהג קל⁵.

הנני כותב בעפרון כי העט בבגד
חול שלי. (מחותני ר"ז שי' הי' מוכרח
לנסוע אתמול אחרי הבדלה לביתו
למונטריאל) (אחרי יו"כ יהי' התנאים
אצל שלום דובער⁴ בנם עם בת רש"ג⁷
ויבואו)).

4. בבטאו"ח שם: ואחד בקש משקה וכ"ק אד"ש
שאלו אם הלכת לתשלך משום מה כובעך
אינו רטוב, וענה שהחליף אותה.

5. ראה אריכות הדברים אודות כך בבטאו"ח
שם.

6. הרב שלום דובער שיחי' בוטמן.

7. הרה"ח ר' חיים שמריהו ע"ה גורארי' (תל-
אביב).

מעל לגדר (שגובהה יותר מקומת
איש), פתאום, והנה, הרבי התחיל ג"כ
לטפס, למרות שאין שם במה להיאחז
וקשה הדבר לטפס - מכלימקום עשה
זאת. היו כמה שהפצירו בו לעזור לו
ולא רצה. וכה עלה וכן ירד מעל לגדר
בפנים³, וכן כולם אחריי.

(אני יודע מעצמי, מיר אנגיקומען
גאנץ שווער דער עסק [לי היה מאד
קשה לעשות זאת] ולי כן עזרו... וכ"ש
הרבי).

ושם שרו ג"כ ורקדו, און עס איז
גיווען לעבעדיק [ו'נהיה שמח']. לצאת
אפשר אחד אחד (כמו בתחנה מרכזית
לצד אחד רוק), הגשם היה כל כך
חזק שכשבאתי הביתה היו כל בגדיי
רטובים, אפילו הפנימיים.

אחרי כך ספרו שהרבי יצא ונעמד
על ספסל וחילק יין לאלו שהלכו

3. בבטאו"ח שם: (הירידה מעל הגדר היתה
קשה יותר מהעלי).

עם יואל ולא, עד שתפסנו שהשעה כבר ארבע לפנות בוקר...

כל הסעודות שבת ויו"ט הי' שלום [איידלמן] אצלנו, ובכלל אצל יואל זהו באמת בית פתוח ב"ה, דבר מאד נדיר כאן...

בדבר חוה גלזמן יש תקוה שיסתדר הדבר (בהשתדלות לאה תחי').

הנני גומר מכתבי בכדי שישלח היום, שנה טובה, שלכם,

רפאל נחמן כהן

ב"ה², ד' למעמקים תשי"ז

כב' אמי מ' תי' ואחיותי וגסיי היקרים ע"ש ב"ב יחיו שלום וברכה:

מסדר התשליך בר"ה כבר כתב לכם אבא שי', זה הי' מעניין מאד. ככה אכ"ח [אין כל חדש] הסדר דר"ה היה כמו בכל שנה.

בער"ה כשמסרו את הפ"נ כללי (אני לא הייתי, אך שמעתי מאבא שי') אמר⁸: "אזוי ווי האיי יאהר איז באלד נאך ר"ה גייט שבת, וואס שבת איז הכל מהמוכן, זאל דער אויבערשטער געבן סאיווי א גוט יאהר, בלי הבט על אופן האתעדל"ת"⁹ [כיון שהשנה, הנה מיד אחרי ר"ה מגיעה שבת, שבשבת "הכל

8. הוגה ע"י הרבי (נדפס בתו"מ שם ע' 222). מבלי התוספת "מבלי הבט כו".

9. בבטאו"ח שם (מרשימת אביו): ניט רעכענדיק זיך מיטן עבר וואס איז געווען [מבלי הבט על העבר שהיה].

מן המוכן", יתן הקב"ה בכל מקרה שנה טובה, מבלי הבט על אופן האתערותא דלתתא]. זהו תוכן דבריו.

בשעת התקיעות לא היו כ"כ בכיות בערך השנים העברו.

ביום ב' דר"ה הי' סעודה, וצוה לנגן הניגון אבינו מלכנו, אך לא דבר מאומה בשעת הסעודה, רק הניגון ואמירת לחיים, ומיד ברך בהמ"ז ואח"כ נתן מכוס של ברכה לכל הנאספים. אח"כ צוה לנגן עוד הפעם הניגון אבינו מלכנו, אני מאמין, ניגון קודם דא"ח, ואמר מאמר¹⁰ ד"ה זה היום תחילת מעשיך. כפי שאמר אח"כ¹¹ המאמר מיוסד על מאמר אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ואמר שיש בו חידוש. ואמר ברכה שיהי' הגאולה שלימה בעגלא דידין במהרה בימינו. בפרטיות כבר תראו בהשיחה.

כה אין כל חדש, כתיבה וחתימה טובה.

יואל

ב"ה, ערב יום כיפור, ליל כפרות [תשי"ז]

טאיירע רבקה און טאיירע קינדערלאך אלע, א גוטין א גיוונדין יאהר און א הצלחה יאהר [רבקה וכל הילדים היקרים, שנה טובה, בריאה ומוצלחת] בכל פרט!

כך אין כל חדש, יואל יושב ומתקתק

10. נדפס - תו"מ חי"ע ע' 3.

11. באותה התועדות - ראה שם ע' 21.

את השיחה¹² שהרבי אמר אתמול לפני הגבירים ועסקני הישיבה, כפי הסדר שבכל שנה הם נכנסים לרבי לפני יום כיפור, ויואל בתוכם (לא בתור גביר בכסף, אלא בתור עשיר בדעת ב"ה... שהקב"ה לא יפסיק את חסדו גם להבא).

בקיפור, הרבי דיבר על כך שיום כיפור הינו היום היחיד בו נכנס הכהן הגדול לקודש הקדשים. כעת, בזמן הגלות, בית המקדש הגשמי איננו, אבל ישנו את קודש הקדשים בלבו של כל יהודי גם עכשיו. וביום הכיפורים על כל יהודי להיכנס לשם: שם לא היה דבר מלבד הלוחות - זאת אומרת שעל היהודי להתאחד עם התורה.

ואיך נכנס הכהן? לא בבגדי זהב אלא בבגדי לבן, זאת אומרת בלב לבן ובהיר, וזאת לאחר הניקיון (הטבילה) מכל הדברים שאינם טובים. זהו תוכן דבריו, את השיחה אביא אי"ה.

הנני מפסיק כי אני צריך ללכת ויואל מוכרח ללכת לישיבה (זה אני כותב בשבע וחצי) ואי"ה בודאי אגמור.

עכשיו באתי.

אני חושב שביום ראשון [י"א תשרי] בערב אוכל להיכנס ליחידות, או ביום שני.

היום הודיעו שביום ראשון, ב' דחול המועד סוכות, הרבי יתוועד.

כל האורחים מכל המדינות; ברזיל, מרוקו, צרפת וארץ ישראל התבקשו על

12. חלקה הוגה ע"י הרבי ונדפס בקובץ ליובאוויטש (בהוצאת תשע"ד - ע' 962), השיחה בשלימותה נדפסה בתו"מ שם ע' 41. צילומי ההגהות נדפסו בקובץ לחיזוק ההתקשרות גליון ס"ה ע' 60.

ידי צעירי אגו"ח, לבוא לאסיפה. אלו הן כמעט כל החדשות.

בכלל, אני נזכר על הימים פעם כשהייתי בחור בליובאוויטש ולראש השנה ויום כיפור היום מגיעים הרבה אורחים, וכעת אני מהאורחים, 'שלום עליכם' 'שלום עליכם' (נשמעות) ברכות "שלום עליכם", "עליכם שלום", ובפרט כאן וכעת, כאלה שלא התראו עשרות שנים, זהו מאד נעים.

אתמול הלכתי לבקר את הענדל פוטערפאס (פה הוא נקרא ליברמן - המורה לציור של זלמן [קליינמאן]) הוא נתן לי מתנה את התמונה של ההסתלקות שישנו אצל משה גוראריה, הייתי גם אצל צמח [גורביץ] ואצל משה דובינסקי, כעת אני צריך להיות (נתבקשתי) אצל¹³; זלמן גנזבורג, יצחק גולדין, הרב דוב ריבקיין, חיים ליברמן ועוד כמה, אעשה את זה לאחר יום כיפור ובחול המועד.

נו, מה עוד אכתוב לכם? אני רוצה יותר לשמוע מכם, ובכלל מה נשמע?

שהקב"ה יתן שנה טובה ובריאה, ופרנסה ברווח ובהצלחה בגו"ר בכל הפרטים.

שלכם,

רפאל נחמן כהן

ב"ה, ליל ערב יום כיפור תשי"ז,

ברוקלין

לאמי היקרה תח"י ואחותי וגיסי ו"ב"ב היקרים יחי'

13. ידידיו משנים עברו.

חתימה וגמר חתימה טובה בכל הפרטים, אצלנו אין כל חדש, מתחילים כבר את העבודה של האכילה בערב יום כיפור. בכלל, אבא טוען שאצלנו (באמריקה) אוכלים הרבה מאד. אם כן, נראה מה הוא יאמר מחר...

כך אין כל חדש, ביום שלישי הבא, זאת אומרת שלאחר יום כיפור, יתקיימו אי"ה ה'תנאים' של שלום בער יחי' (אח של לאה) בשעה טובה ומוצלחת. זה מתנהל כמו בשנים עברו מבלי הכלה...

במשך הזמן שאבא פה, הוא הזכיר לי כמה סיפורים ופתגמים, ניגונים.

בכלל, מצד האורחים שהגיעו יש לכולם (לכל הקהל) הנאה, אלא שהקהל הנהנה במיוחד מהשליח מ [..]. הזוכה בגורל [..]. מאד שמח אתו פה...

כבר ביום הראשון שהוא הגיע הוא נכנס לרבי שליט"א ליחידות, זה היה כבר לאחר שלוש לפנות בוקר, והוא שמע איך שהרבי משתעל, הוא אמר לרבי: אתה גזלן! אינך שומר על הבריאות!...

מאוחר יותר, הוא כינס אסיפה שצריך למנות גבאי אחר מחדקוב, כיון שהוא אינו שם את לבו שיהיו יחידויות קטנות יותר. אתם מבינים לבד איך האסיפה נראתה...

שנה טובה,

יואל

♦♦♦

**ב"ה, ערב יום הכיפורים, תשי"ז,
אחרי מנחה וקבלת ברכה מכ"ק
אדמו"ר שליט"א**

היום בשעה חמש עשינו כפרות, אח"כ הלכנו למקווה. היום התפללנו יחד עם כ"ק אדמו"ר שליט"א¹⁴. לאחר התפילה נעמדים בתור לקבלת 'לעקאך', מגיעים הרבה אנשים, גם העירוניים.

כאשר הגיע תורי, הרבי נתן לי לקח, אחריכך מיד קרא לי הרבי ונתן עבור החתנים, פריז, סגל וגנזבורג. גם קבלתי עבור מחותני ר"א פאריז ובעד יהודה שמוטקין. את זה אביא לכם אי"ה.

אחר כך הלכנו למקווה ואח"ז לתפילת מנחה יחד עם כ"ק אדמו"ר שליט"א, לאחר התפילה נכנסו¹⁵ כולם לכ"ק אדמו"ר שליט"א, והוא ברך את כולם בזה הלשון¹⁶: "זאל דער אויבערשטער געבן א חתימה און א גמר חתימה טובה, יעדער איינער מיט זיינע בני בית אין אלע זיינע ענינים. א שנה טובה ומתוקה בטוב הנראה

14. עד לשנת תשמ"ח לא התפלל הרבי תפילת שחרית יחד עם הציבור מלבד ימי ספורים בשנה, ביניהם ערב יום כיפור (וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' אלוליתשרי ע' קעט).

15. בבטאו"ח שם: כתות כתות (חוץ מזה שתלמידי הישיבה נכנסים לחוד לפני אמירת כל נדרי ומקבלים ברכתם מכ"ק אד"ש ברכת אב לבנו כידוע).

16. הוגה ע"י הרבי בנוסח זה. נדפס בתו"מ שם ע' 71.

והנגלה, און אזוי ווי האי"י יאהר איז יום כיפור חל שבת, וואס אויף שבת זאגט דער אלטער רבי אז ס'איז תשובה עילאה און יום כיפור איז אויך תשובה עילאה, זאל דער אויבערשטער געבן עס זאל זיין א התעוררת תשובה אמתית מתוך שמחה און מ'זאל דאס ממשיך זיין מלמעלה למטה על כל השנה כולה. עס זאל זיין שנה טובה ומבורכת בגשמיות וברוחניות" [שהקב"ה יתן חתימה וגמר חתימה טובה, לכל אחד יחד עם בני ביתו בכל עניניו. שנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה, וכיון שבשנה זו יום כיפור חל בשבת, שעל שבת אומר אדמו"ר הזקן שענינה תשובה עילאה, ויום כיפורים ענינו גם תשובה עילאה, יתן הקב"ה שתהיה התעוררות תשובה אמתית מתוך שמחה ושנמשיך זאת מלמעלה למטה על כל השנה כולה. שתהיה שנה טובה ומבורכת בגשמיות וברוחניות]. עכלה"ק.

דער אויבערשטער זאל העלפין און עס אלץ מקוים ווערין לטובה ולברכה [שהקב"ה יעזור, ויקויים הכל לטובה ולברכה].

שלכם, רפאל נחמן כהן

מיומנו

של מבקרו

תכונה רבה ניכרת מסביב - מוניות, אוטובוסים ושאר כלי רכב עוצרים לרגע, "פולטים" מטען אנושי וממשיכים הלאה לפנות מקום לבאים אחריהם. חסידים, רבנים, בני נוער, אישי עסקים, נשים, ילדים וסתם "עמך" מכל קצות-תבל מגיעים הנה לשהות ולבלות כאן את ימי חודש תשרי • **שאל אותם מהי מטרת בואם, או אז תיענה בשלל שפות: עברית, צרפתית, יידיש, פורטוגזית, אנגלית, איטלקית, רוסית, ספרדית, פרסית. אך התוכן אחד - באנו אל הרבי. זה אומר להם כבר הכל. רוצה אתה להמשיך ולשאול, אך הנה משסעת אותך קריאת שש.. שש.. ספונטנית. דממה משתררת, ובמעבר שנותר, פוסעת לה הדר דמות אצילית. מלכותית. דמות כה מוכרת מתמונות וסרטים. זמן כה רב הכנת עצמך לפגוש בה • הזריזים שביניהם הספיקו לברך "שהחיינו" בשם ומלכות. המילים נעתקות מהפה, הגרון חנוק מהתרגשות, ואינך מאמין עדיין • מולך, מול עיניך, צועד פוסע לו הרבי. עיניו חודרות, מרגיעות ומלטפות. פניו מאירות במבט אבהי ורחום, ויחד עם זאת, בתוקף סמכותי של מנהיג. לא נבראה היד ולא נוצרה העט שתוכל לתאר הרגשה של חסיד הזוכה לראות את רבו • רשימה עשירה וחייה שהועלתה על הכתב על-ידי מר יאיר עמיקם, המתארת את ימיו הראשונים של חודש תשרי תש"מ במחיצת רבינו**

הנה לשהות ולבלות כאן את ימי חודש תשרי. נוצר בליל ססגוני של שפות, לבושים, אורח דיבור ומנהגים. מגיעה חבורת סטודנטים קולניים מצרפת, ולעומתם, "ג'נטלמנים" חמורי סבר מאנגליה, "קבלירוס" מדרום-אמריקה ו"בויס" אמריקנים, בנעלי ספורט.

שאל אותם מהי מטרת בואם, או אז תיענה בשלל שפות: עברית, צרפתית, יידיש, פורטוגזית, אנגלית, איטלקית, רוסית, ספרדית, פרסית. אך התוכן אחד - באנו אל הרבי. זה אומר להם כבר

חודש תשרי במחיצת הרבי

המקום - ניו יורק, השדרה המזרחית. מנתיבי התנועה העמוסים והסואנים של מטרופולין ענק זה. מס' הבית - 770, בית לבנים אדום בסגנון קלאסי. הזמן - ערב חגי תשרי תש"מ. תכונה רבה ניכרת מסביב - מוניות, אוטובוסים ושאר כלי רכב עוצרים לרגע, "פולטים" מטען אנושי וממשיכים הלאה לפנות מקום לבאים אחריהם. חסידים, רבנים, בני נוער, אישי עסקים, נשים, ילדים וסתם "עמך" מכל קצות-תבל מגיעים

בצעדים מהירים וקלילים חוזר הרבי אל חדרו. ההמולה מתעוררת שוב. בעינים בורקות מסתכל איש אל רעהו. עצמת החוייה ניכרת על פני כולם. אין כאן מחיצה של שפות ולשונות. לב האחד מרגיש את אחיו. כאן חש עתה במלוא מובן המילה את משמעות הביטוי "כל ישראל אחים".

הזמן דוחק, צריך להתארגן אחר נסיעה ארוכה ומעייפת, להסתדר בחדרים שמעמידים לרשות האורחים, תושבי המקום. הם מצטמצמים על־מנת לאפשר לשהות בנוחיות יחסית, ונדמה לך תיכף כי רבים האורחים מן המארחים...

המונחים להתארגן ולהסתדר אצל

הכל. רוצה אתה להמשיך ולשאול, אך הנה משסעת אותך קריאת שש.. שש.. ספונטנית. דממה משתררת, ובמעבר שנותר, פוסעת לה הדר דמות אצילית. מלכותית. דמות כה מוכרת מתמונות וסרטים. זמן כה רב הכנת עצמך לפגוש בה. הזריזים שביניהם הספיקו לברך "שהחיינו" בשם ומלכות. המילים נעתקות מהפה, הגרון חנוק מהתרגשות, ואינך מאמין עדיין. מולך, מול עיניך, צועד פוסע לו הרבי. עיניו חודרות, מרגיעות ומלטפות. פניו מאירות במבט אבהי ורחום, ויחד עם זאת, בתוקף סמכותי של מנהיג. לא נבראה היד ולא נוצרה העט שתוכל לתאר הרגשה של חסיד הזוכה לראות את רבו.

התפילה מסתיימת, ושוב נוצר מעבר,

חסידים, משמעות כפולה להם - הן בגשמיות והן ברוחניות. אחר שמניחים את ה"פעקלאך", וסועדים את הלב קימעא, יוצאים לבית המדרש לשיעורי תורה - כבר מתארגנים שיעורים בנושאים שונים, כאשר כל אחד מוצא את מקומו לפי הרמה המתאימה לו.

■ מכתב כללי לחודש תשרי

מחדר המזכירות של הרבי יוצא לאור מכתבו הכללי של הרבי "לבני ובנות ישראל בכל מקום שהם" לקראת השנה החדשה. במכתב מדגיש הרבי את משמעותה המיוחדת של שנה זו - שנת השבע - שנת השמיטה, ואשר ראש שנה זו חל גם בשבת. מכאן הלימוד המיוחד שכל אחד ואחת צריכים ללמוד ולהסיק בפועל בעבודתם הן בראש השנה - והן בכל השנה כולה.

המכתב מחולק לכולם אשר כבר מעיינים בו. בערב נערך שיעור כללי על ידי ראש הישיבה שליט"א, בו הוא מלמד את המכתב ברבים, מלבד ההוראות המפורשות במכתב והנוגעות לכל אחד ואחת בפועל. טמונה גאונות עצומה בתוך שורות אלו - ובפרט כאשר מעיינים ומעמיקים בו בעזרת מראי המקומות וההערות שנדפסו בסופו. לימוד המכתב מצריך כמה שעות, על כן נערכת הפסקה באמצע השיעור, אך עוד הלילה יגמרו ללמדו.

■ ערב ראש השנה

יום זה, אחד העמוסים הוא בליובאוויטש, השכמה מוקדמת בעלות השחר, טובלים במקוה והולכים לומר סליחות. הרבי במקומו בפיינה המזרחית

ומנצל את הזמן לאמירת תהילים. השורה מתקדמת במהירות. הרבי עומד בפתח הדרו, עיניו מאירות ומאחל הוא לכל אחד "כתיבה וחתימה טובה, לשנה טובה ומתוקה".

אחר שמוסרים לידי הרבי את הפ"ג, יוצאים החוצה, שם מחכים אוטובוסים ומכוניות פרטיות הנוסעים ל"אהל", מקום מנוחתו של הרבי הקודם, רבי יוסף יצחק, זצ"ל. ה"אהל" נמצא בבית הקברות היהודי על שם מונטיפיורי, בלונג־איילנד, בקתת אבן בלב בית הקברות. חולצים הנעליים, אומרים "מענה לשון" המיוחד לאמירה על קברי צדיקים, וקוראים פתק בו מבקשים כי ידרוש טוב בעדנו, ובעד בני משפחתינו, לשנה טובה ומתוקה.

זקני החסידים נכנסים לרבי עם

דרומית של בית הכנסת. "זכר רחמיך וחסדיך, כי מעולם המה" - קורא החזן, והקהל מחרה: מחזיק אחריו. סליחות של ערב ראש השנה, היום האחרון בשנת תשל"ט.

אחרי הסליחות - תפילת שחרית, שאחריה התרת נדרים במנין. כשעה אחר התפילה והתרת נדרים מתחיל הרבי לקבל פדיון נפש (פ"ג). זהו פתק, בו כותב החסיד את שמו ואת שם אמו, וכמו כן את שמות בני משפחתו. הוא מבקש מן הרבי, כי יעורר עליו רחמים לשנה טובה ומתוקה. מכל העולם נשלחים פ"גים אל האדמו"ר שליט"א, אך כאן יש לחסיד הזדמנות למסור זאת אישית לידי הרבי. מסתדרים בתור הנמשך לאורך כמה רחובות, אך אין דוחק וצפיפות, כל אחד בתורו עומד.

"פ"נ כללי" חתום בידי כל החסידים ובו מאחלים כולם לרבי שנה טובה ומתוקה, ומבקשים מהש"ת כי יחזק את בריאותו שיוכל להמשיך ולהנהיג את עם ישראל לקראת הגאולה השלימה.

האדמו"ר מגיע גם הוא ל"אהל" עם שקים גדושים ועמוסים. אין הוא מבקש בעד עצמו. מבקש הוא בעד כלל ישראל. מבקש הוא עבורי, עבורך ועבור כולנו, וקורא פתקים שיהודים הכניסו אליו. שעות ארוכות עומד שם, בוכה ומתפלל. מספר פעמים בחודש נוסע הרבי שליט"א לציון הק' של חותנו, הרבי הקדוש, ועומד שם כשש, שבע שעות, בכל מזג-אוויר ובכל מצב, עד שקיעת החמה. בערב ראש השנה חוזר קרוב לכניסת החג.

■ ראש השנה

...ליל התקדש החג - בית הכנסת רחב-הידיים מלא מפה לפה, אירת הוד וקדושה נסוכה על-פני המתפללים. אין העת כשרה לשיחות בטלות. מנצלים את הזמן לאמירת תהילים. ולפתע הס, מעבר רחב נפרץ בחומת האנשים והרבי עובר דרכו אל מקומו, בקרן הדרומית מזרחית של האולם. במה מוגבהת נבנתה שם בכדי שמכל הפינות יוכלו לראות את הרבי ללא קושי, פניו של הרבי רציניות, וכל כולו נראה כשוהה בעולמות עליונים יותר. החזן פותח בקבלת שבת, ומתפלל מעריב בנוסח המיוחד של ליל ראש השנה. בכל שנה ובכל מקום מעוררת תפילת ראש השנה, אך נדמה כי במעמד זה כאילו אך עתה חש הנך את משמעות החג.

התפילה מסתיימת, הקהל בפנים רציניות מסתכל לעברו של הרבי. הרבי, בהינף יד קורא בקול "גוט שבת - גוט יום טוב", "לשנה טובה תכתב ותחתם". הקהל עונה בקול והרבי פותח בשיר שמח "אתה בחרתנו", ומסמן בידיו להגברת השירה. כהרף-עין פוצח הקהל בשירה אדירה, תוך כדי שהרבי בדרכו חזרה לחדרו מסמן בידיו להגברת הקצב והשמחה. לרגע נדמה לך כי הנך חי בטעות ושמחת תורה היום - לא ראש השנה. עוד כשעה אחר התפילה נשארים לרקוד ולשמוח בשירת "אתה בחרתנו" - שכן כך ציוה הרבי, ובאווירה זו הולך כל אחד לביתו ול"הכנסת האורחים" - לסעודת החג.

■ יום ב' דראש השנה - תקיעות

השנה, שנת תש"מ, חל ראש השנה בשבת, בו אין תוקעים. על כן יכולנו לשמוע תקיעות רק ביום השני. "בעל התוקע" בליובאוויטש הוא לא אחר מאשר - האדמו"ר שליט"א. עוד בשעות הבוקר המוקדמות החל בית הכנסת מתמלא באנשים שבאו לתפוס את מקום על-ימנת להיטיב לשמוע ולראות את התקיעות וההכנות להם.

בשעה 10:00 בדיוק נכנס הרבי לבית הכנסת. מעבר רחב נפלס לכבודו. כשהטלית פרוסה על ראשו וכתפיו, פוסע הוא אל מקומו, בדרכו הוא עוצר ליד ארון-הקודש, ונוגע בפרוכת. החזן פותח בתפילה, והקהל מחרה-מחזיק אחריו בדביקות ובחרדה הראויים לתפילת יום-הדין. "ובכן תן פחדך ה' אלקינו..." מין רצינות רובצת על המקום, אך יחד עם זאת, ההרגשה, כי אין אנו

לבד - נמצא איתנו כאן צדיק הדור, המתפלל עימנו ובעדנו.

קריאת התורה - פרשת העקדה. זקני החסידים קרואים לעלות לתורה. ל"מפטיר" נקרא הרבי. כולם כורים אזניהם כאפרכסת לשמוע את חיתוך דיבורו הברור - "זכרתי לך חסד נעורך, אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר...".

לשיא מגיע הריכוז בשעת התקיעות וההכנות להם. הרבי משלשל את טליתו מעל לראשו ומכסה פניו, חבילות חבילות ובהם פתקים ובקשות פדיון נפש מונחות על הבימה. ראשו מורכן, הטלית מכסה על פניו, והרגשה של דביקות עילאית אופפת מסביב. קולות בכי חנוק המעבירים חרדת־קודש נשמעים מתחת לטליתו של הרבי. הקהל דומם, פה ושם במצבצצת דמעה בעיניים. והנה נשמע קולו של הרבי "למנצח לבני קרח מזמור" ואז כשאון גליהים נשמע קולו של הקהל הקורא מזמור זה שבע פעמים. שוב משתררת דממה, ואז חוזרים אחרי הרבי פסוק בפסוק, "מן המצר..." ועד "...עלה אלקים בתרועה..."

כדמות מעולם אחר נראה עתה הרבי בשעת ההכנות לתקיעות. שוב מכסה את פניו, מתייחד עם כוונותיו, עד שבתנועה החלטית מרים הוא את הטלית, וקורא בקול את הברכות, קריאת "אמן" רמה נשמעת מהקהל, תקיעה... שברים... תרועה... תקיעה... עתים נשמע קול השופר רפה, כאילו השטן מתערב כאן ומנסה לקטרג, אך לא... הקיטרוגים הוסרו... תקיעה גדולה...

"אשרי העם יודעי תרועה..." - בקול

מאושש קורא הרבי והציבור אחריו, חוזר הוא למקומו, ומשם מביט הוא באהבה וחיבה אל הקהל והקהל אליו - כמים הפנים לפנים.

אחר "תפילת מוסף" מניף הרבי בידו בקריאת "גוט יום טוב" שלוש פעמים, ושוב "אתה בחרתנו" במנגינה עליזה, כשמורה בידו להגביר השירה - עתה הוא זמן "קו השמחה".

■ ההתוועדות - וכוס של ברכה

לאחר תפילת מנחה ותשליך, נוטל הקהל ידיו, ותופס מקומות להתוועדות, "פארברענגען" של הרבי שליט"א. בית־הכנסת משנה את מבנהו והופך לאולם התוועדות. בקצותיו המערבי, המזרחי והצפוני מוצבות "פירמידות" המאפשרות לכל העומדים לחזות ברבי, באמצע ספסלים ליושבים, לאורך צדו הדרומי של בית־הכנסת במה מוגבהת ועליה שולחן ארוך לפניו יושב הרבי, מאחורי הרבי - זקני החסידים, ורבנים גדולים ממקומות שונים בעולם.

הס מושלך באולם כשנכנס הרבי. הוא נוטל ידיו, מברך "המוציא" ובוצע מהפת. בהתבוננות מעמיקה אפשר לגלות ולהבחין עד כמה מדויקות תנועותיו של הרבי. בכל תנועה תמצא שורשי דינים ומנהגי קבלה. או אז מורה הוא לשיר שיר מהבעל־שם־טוב, המגיד ממזריטש, אדמו"ר הזקן ולכל שאר אדמו"רי חב"ד אשר לכל אחד מהם היה שיר מיוחד ה"שייך" לו. נדמה לך כי רואה אתה במוחש כיצד משתתפים הם עמנו בהתוועדות זו. בשירת "הוא אלקינו" מסמן הרבי בראשו להגביר את השירה עוד ועוד. הנה נראה רמז

קוממיות לארצנו - ובקרוב ממש. ניגון מתנגן לו מהפה, וביד כוסית של "לחיים". כל אחד רוצה בברכה אישית של מהרבי - והוא לא מאכזב אף אחד. "לחיים ולברכה", אז אומר כבר הכל לחסיד המקבל ברכה זו מהרבי.

עוד שיחה, ועוד ניגון, ההתוועדות נמשכת כ־3 שעות. הרבי מזמן בברכת המזון על הכוס, ומתחיל לחלק מכוסו, "כוס של ברכה" לקהל. זה מסתדר בשורות ארוכות, בינתיים נשמעת שירה אדירה מהקהל כאשר הרבי מעודד את השירה בתנועות ידיו. שעות ארוכות עומד הרבי על רגליו ומחלק "כוס של ברכה" בשעת לילה מאוחרת נגמר התור, ורק אז יוצא הרבי תוך כדי שרומז בידי להגברת השירה.

מהרבי, כי רוצה הוא לומר "שיחה" ודממה משתררת. הרבי פותח בדבריו על המשמעות המיוחדת של שנה זו, שנת השמיטה, ובפרט כשראשה, ראש השנה שחל בשבת. בשעת דברי הרבי אפשר לשמוע קול זבוב במעופו. הקהל העצום בן חמשת אלפי איש עומד דרוך ומרוכז לשמוע כל מילה, כל הגה, כל ביטוי מהרבי.

אלפי נימים בלתי נראות מקשרות את עיני האנשים אל הרבי, תוכל לראות אותם, צעיר כזקן, בעל שיבה כבן תשחורת, חסיד ותיק ואורח זה מקרוב בא, לכולם ענין אחד משותף - תוכן שיחתו של הרבי. אזנים כרויות, לב נרגש ומוח מתאמץ להשיג. הרבי מסיים שיחה ראשונה וכתמיד - בברכה לביאת משיח צדקנו אשר יבוא ויגאלנו ויוליכנו

להיות אצל הרבי

העבודה הפנימית שבנסיעה לרבי בחודש תשרי, עבודת התשובה בתורת רבינו ווהנחות ש'מונחות' בראש רק בכחו של נשיא הדור - התוועדות חסידית מעוררת עם הרב **יואל כהן**, ה'חוזר' הראשי ומשפיע ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית - 770.

איך אומרים 'הלל' בכוונה?

בהזדמנות מסוימת, רצה החסיד הנודע ר' שמואל מונקס, שהיה מגדולי החסידים של אדמו"ר הזקן, לנסוע אל הרבי, אך מאחר ולא היה לו די כסף לנסיעה הלך ברגליו. בדרכו, עבר במספר עיירות ובאחת מהן נכנס לבית הכנסת וראה את רב העיירה יושב ולומד גמרא. הרב מצא חן בעיניו והיה נראה 'כלי' להשפעת חסידות. (במאמר המוסגר: הקירוב בעבר לא היה כהיום, שההפצה הינה לכל. פעם, רק כשהיו רואים על מישהו שהוא 'כלי' ואפשר 'לעבוד' אתו היו מקרבים אותו). הוא חכך בדעתו כיצד לפתוח עמו בשיחה, והחליט לגשת ולשאול אותו שאלה בלימוד. כשניגש אליו, ראה שהוא לומד את מסכת בבא מציעא, וביקש לשאול דברימה. הרב נענה בחפץ לב, והוא שאל: המשנה אומרת "זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה", סגנון כזה, לפיו חוזרים על אותו המשפט פעמיים, מצוי במקום נוסף: בנוסח ה'הלל' אנו אומרים: "זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו", וגם שם חוזרים על אותו הפסוק פעמיים. אולם, בסידור הפסוק כולו לא נכתב פעמיים, ואחר הפעם הראשונה כתובה בקטן המילה "זה" בלבד. מה טעם השינוי שלפיו כאן חוזרים וכתבים את כל המשפט פעם נוספת?

הרב שהיה פיקח, הבין שיש פעמים בהן צריך להקשיב, ושאל: "נו, מה אתה אומר?". ענה ר' שמואל: "כשאדם אומר ב'הלל' "זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו", הוא לא מתכוון באמת, זה לא

ענין פנימי. הוא אומר זאת פעם אחת ופעם שניה, ויכול לומר זאת אף פעם שלישית... אולם כאשר אנשים רבים על חפץ, "זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה", כאן היריב השני אינו חוזר על דברי הראשון, אלא טוען עם כל הכוונה ש"כולה שלי", ואכן הדיין מבין היטב את טענתו..."

ר' שמואל מונקס המשיך והסביר לאותו רב שגם כשאומרים את הפסוק "זה היום עשה ה'", צריך שיהיה זה באותו אופן. לא לחזור על המילים בסתמיות, אלא להתכוון באמת ש"זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו". הם המשיכו לשוחח ביניהם, עד שהרב שאל כיצד ניתן לפעול דבר כזה, שאמירת ה'הלל' לא תהא סתם קריאת נוסח ותהא נוגעת בלב כמו בטענת "כולה שלי". אר"ז השיב ר' שמואל ש"יש תלמיד-חכם אחד בליאזנא, והוא מורה דרך כיצד "זה היום עשה ה'" יהיה באותה החיות וההתלהבות כמו "זה אומר כולה שלי"..."

התעוררות מ'בת-מלך'..

מספרים על עיירה מסוימת של 'מתנגדים', בה התגוררו מספר מצומצם של אברכים חסידיים. בין ה'מתנגדים', היו 'פרומע אידן' ויראי שמים, ובערב יום כיפור הם היו באים אל בית הכנסת מוקדם יותר בכדי לעשות תשובה.

כיצד היה סדר התשובה? בין בני העיירה היה 'מגיד' שדיבר בפני הקהל. הוא היה מרבה במשלים, באריכות רבה, ובעיקר בפרטיהם... ואף שלא באמת היה מה לשמוע ממנו, הרי מכיון שהיה

ואילו כעת, לא רק ה'כל נדרי' נהרס לו, אותו 'יום כיפור' כולו כבר היה נטול טעם. לא ה'על חטא', ולא הפיוטים, ולא הדברים האחרים.

למחרת יום כיפור, הוא פגש את החסיד ואמר לו: "מה עשית ליי הרסת לי את כל יום-כיפור, בגללך לא עשיתי תשובה". השיב לו החסיד: "כעת אני יסביר לך מהו יום כיפור, מהי תשובה", והתחיל להסביר לו את המבואר בחסידות. לאחר שגמר את הביאור שאלו המתנגד: "מדוע לא אמרת לי אמש את הביאורים הללו המסבירים מהי תשובה?" השיב לו החסיד: "כל זמן שאתה חושב שתשובה זה בת מלך חולה, אינך כלי להבין מה זה תשובה באמת".

לפעמים שוכחים את הנקודה הפנימית בכל העניין. כך גם בנוגע לשהות אצל הרבי בחודש תשרי: צריכים לעצור ולהתבונן מה הולך כאן. נמצאים ביחד בחורים רבים, הן מיישיבות גדולות והן מיישיבות קטנות, יש אוירה שמחה, באו לרבי, מנגנים קאפיטל של הרבי. זה טוב ויפה מאוד, אבל השאלה מה הולך כאן? שוכחים קצת מה כל אחד צריך לעשות, מהו יום כיפור, מהי תשובה, ומה הפירוש להיות אצל הרבי.

אני רוצה להבהיר, אני לא מזלזל בזה ח"ו, אפילו אם ה'קאך' הוא ב'בת מלך' זה גם משהו, אבל זה חיזונית, ולא זו היא שיטת חב"ד.

מהי תשובה?

בתשובה יש שני עניינים: תשובה

כבר חשוך קמעא, בקצה בית הכנסת דלקו כמה נרות יארצייט, נרות של יום כיפור, והמגיד דיבר בקול בוכים, אזי נוצרה אוירה כזו...

אחד המשלים שסיפר המגיד, היה על מלך ומלכה שלא היו להם ילדים, ולעת זקנתם נולדה להם בת. הם חיבבו אותה מאד, כמובן, ושכרו עבורה את המדריכים והמחנכים הטובים ביותר. כשהתבגרה והגיע זמנה להינשא, לקחו עבורה חתן מיוחד ומלומד, כליל המעלות, והכניסוה תחת חופה.

לפתע, בעמדה תחת חופתה, חלתה בת המלך - וכאן שינה המגיד את הטון - "בת מלך איז געווארן קראנק...", ואז נוצרה אווירת התעוררות, והמתנגדים שישבו עם הטלית על הפנים בכו ועשו תשובה...

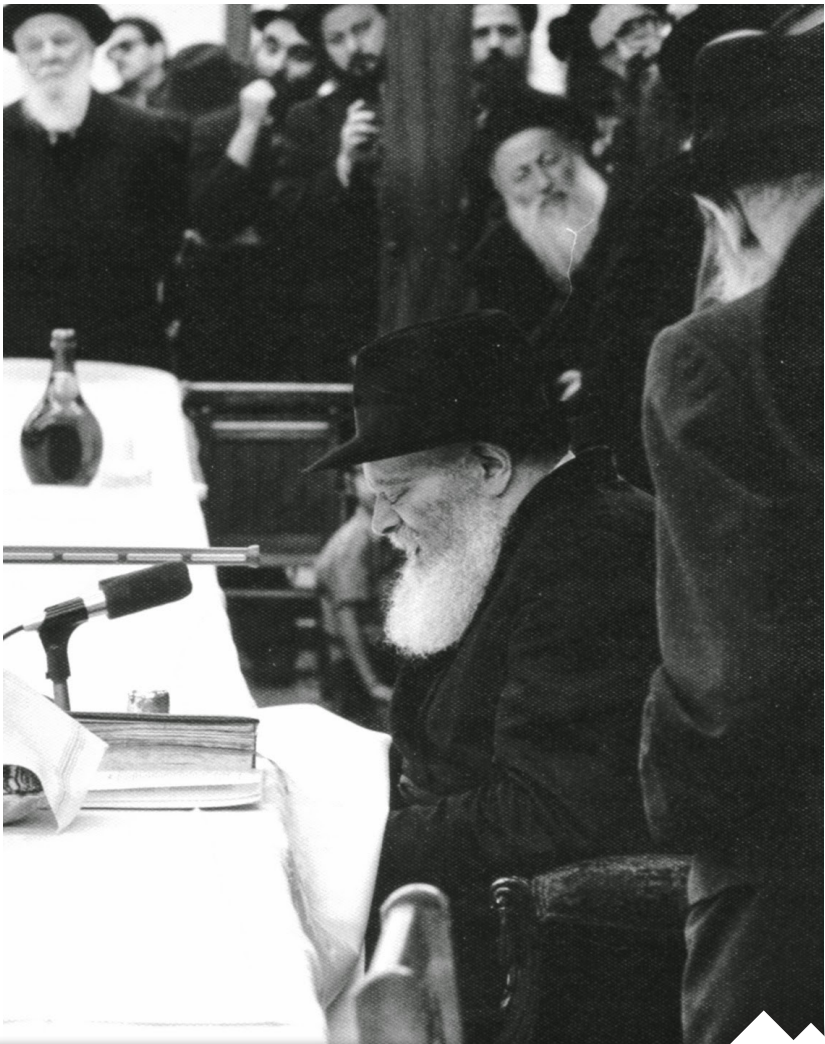
אחד מהחסידים שראה את המתחולל בבית הכנסת, ניגש לאחד מן האברכים, הרים את הטלית מפניו ואמר לו: "מה אתה בוכה? ס'איז דאך א גויה? זאל זי פגר'ן"..." [היא הרי גויה, שתמות]. מאותו הרגע נהרס לאותו 'מתנגד' כל ה'יום כיפור'...

בכל שנה ושנה, יום כיפור היה אצלו יום של תשובה. מה הכוונה תשובה? הוא לא חשב על הקבלת-עול שחסרה לו, על התורה שהיה יכול ללמוד, אבל העיקר שזה היה אצלו יום של תשובה... הוא בעצמו לא ידע מהי תשובה, ההתעוררות שלו הייתה מדברים חסרי משמעות, מבת המלך שחלתה והרופא לא הצליח לרפאותה. החושך ששרר בבית הכנסת והנרות שדלקו, גרמו אצלו אווירה של תשובה ופעלו עליו.

פסחים, על יום כיפור יש מסכת יומא, על מצוות תפילין אין מסכת שלמה אך ישנם כמה דפים בגמרא. אמנם, על מצוות אהבת ה' ויראת ה' אין כל מסכת המלמדת ומבהירה כיצד לקיימם. אצל חסידים אמרו שהמסכת של מצוות אלו היא צדיק הדור. בכל דור שונה אופן העבודה אותו מתווה צדיק הדור, ואצל הרבי, ההדגשה הייתה, ועודנה,

תתאה, השייכת לקו היראה, ותשובה עילאה השייכת לקו השמחה, אבל בכל אופן שיהיה, אצל הרבי הדגשה תמיד היא על שמחה ולא על מרירות. אמנם יש פעמים שצריך מרירות, אבל ההדגשה בדרך כלל הייתה על שמחה.

לכל מצוה יש מסכת שמבהירה כיצד מקיימים אותה: על מצוות שבת יש מסכת שבת, על חג הפסח יש מסכת

על העניין של תשובה עילאה בשמחה. צריך להיות שמחה, ויחד עם זאת - רצינות. זהו דבר רציני.

לכן חשבת, שכדאי פשוט להתעכב על איזה ענין: להבהיר קצת מה זה תשובה, מה זה יום כיפור, מה זה להיות אצל הרבי. להגיד שאני מבין את זה - אני לא יודע, זה דברים קצת נעלים וקצת נשגבים, אבל אף-על-פי-כן לפחות קצת לדבר, עניינים עיקריים.

חשוב מאוד לנגן, השמחה חשובה ביותר, אבל היא צריכה להיות עם רצינות. יש שמחה ויש הוללות. לפחות מעט רצינות, מוכרחת. ניתן לנגן גם ניגון שמח, אבל ברצינות. נו, תגידו א חסידישע ניגון...

מהי אמונה?

יש דברים פשוטים, אך אף-על-פי-כן כדאי לאומרם. על הרבה מושגים - ובעצם, כמעט על כל מושג - מסתכל העולם בצורה חיזונית ושטחית, ועל-פי חסידות, באמצעות הכח הבא מנשיאי החסידות, ניתן להגיע להסתכלות עמוקה ושונה לחלוטין.

אחד העניינים היסודיים שחסידות מביטה עליהם באופן שונה לגמרי היא אמונה. מה זה אמונה? בעולם חושבים שיש כמה רמות בהתאמות דבר: יש דברים שהאדם רואה, יש דברים שאינו רואה אך יש לו הוכחות לקיומם, ואילו אמונה היא כלפי דבר שהוא לא רואה וגם אין לו הוכחות לקיומו ובכל זאת הוא מאמין בו. לשיטת העולם, אמונה היא דבר חלש, אין בה שום תוכן פנימי.

האדם שמע מהסבתא שלו, ועל-אף שלא רואה ולא מבין, עם כל זה הוא מאמין. זו היא הסתכלות העולם.

מי שלומד חסידות, יודע שלא רק שאמונה אינה דבר חלש, אלא אדרבה, היא הדבר החזק ביותר שישנו. זו וודאות ללא גבול. ועד כדי כך, כפי שמבאר הרבי, שאפילו הוודאות שבראיית העיניים אינה מגיעה לוודאות שבאמונה.

יש אדם שכלי, ש'תופס' כל דבר לפי הבנת שכלו. אך אפילו אצלו, מה יותר חזק וודאי - דבר שהגיע לידיעתו מפני שראהו, או מפני שיש לו הוכחות שכליות לקיומו? מובן בפשטות, שהוודאות שבראייה היא חזקה בהרבה מהוודאות שבאה מהוכחות, שלכן במקרה שתהיה סתירה בין שני הדברים - שמצד השכל הוא יבין באופן מסוים אך בעיניו הוא יראה אחרת - הוא יבטח בראייתו. דוגמה מוחשית לדבר: אותו אדם יבוא לחדר ריק לחלוטין, ינעל אותו באופן שאף אחד לא יוכל להיכנס, לאחר כמה רגעים יפתח את המנעול ויראה בתוך החדר רהיטים. כעת, יבוא אדם אחר ויסביר לו בהיגיון שמאחר ואף אחד לא היה יכול לפתוח את המנעול ולהיכנס לחדר, הרי לא ייתכן שיהיו בחדר רהיטים. לא יהיה לו שום הסבר ותירוץ לענות על כך, המנעול היה בסדר גמור, אף אחד לא יכול היה להיכנס וכו', אבל האם יהיה לו ספק קל שאולי אין בחדר רהיטים? לא ולא. שום ספק לא יהיה לו. אמנם הוא לא יכול לפרוך את הראיות ולתרץ את ההוכחות ואף-על-פי-כן אין לו כל ספק.

מהי באמת הסיבה לכך? אין זה רק

אדם: כאשר מישהו יטיל ספק, כיצד אפשר לומר שיש בחדר רהיטים והרי על פי כמה הוכחות וראיות זה לא ייתכן, הוא יענה תשובה אחת: "אין לי תירוץ ואין לי הוכחות, אבל אני בעצמי ראיתי". אף אחד לא יאמר "אני בעצמי הבנתי", כי "הבנתי" זה לא אני בעצמי, "ראיתי" זה אני בעצמי. וברובד של "אני בעצמי", הקושיות השכליות אינם קיימות כלל.

העובדה שיהודי מאמין בה, שחקוקים בקרבו י"ג עיקרי האמונה, אינה רק ענין של ידיעה שכלית. כי אם, מפני שיש לו נשמה קדושה, ו"הוא עצמו" - הנשמה שבקרבו רואה את כל הדברים הללו, והם נחקקים בה. זאת היא הסיבה לאמונתו.

הזדמן לי כמה פעמים להיות בשבת עם יהודים שלא יודעים מחסידות ולא יודעים מהרבי. שאלתי אותם מה הפירוש אמונה, מהיכן אתם יודעים שישנו הקב"ה? התשובה שלהם הייתה רק: "אלא מה, העולם נברא מעצמו?". זהו הרי חשבון שכלי, העולם לא נברא מעצמו אלא ודאי שיש לו בורא. זו לא אמונה.

מדוע הם קוראים לזה בשם אמונה? מכיוון שאצלם אמונה היא כינוי לדבר שיש לקיומו הוכחה שכלית פשוטה מאוד ולא עמוקה, לעומת דברים שמושגים רק בהוכחות עמוקות יותר שלהם קוראים בשם ידיעה שכלית, אך אליבא דאמת, פירושה של אמונה בה' היא שהנשמה רואה אלקות, וזה נעלה מכל החשבונות וההוכחות השכליות.

משום שכח הראיה חזק יותר מן השכל, אלא זהו סוג אחר לחלוטין של וודאות. בנפש האדם יש כמה שלבים, יש שלבים חיצוניים ויש שלבים פנימיים יותר: שכל קשור עם לבוש, עם שלב חיצוני של נפש האדם, ואינו חודר כ"כ בפנימיות. ראייה חודרת בנפש לשלב עמוק הרבה

לפעמים שוכחים את הנקודה הפנימית בכל העניין. כך גם בנוגע לשהות אצל הרבי בחודש תשרי: צריכים לעצור ולהתבונן מה הולך כאן. נמצאים ביחד בחורים רבים, הן משיבות גדולות והן משיבות קטנות, יש אורה שמחה, באו לרבי, מנגנים קאפיטל של הרבי. זה טוב ויפה מאוד, אבל השאלה מה הולך כאן? שוכחים קצת מה כל אחד צריך לעשות, מהו יום כיפור, מהי תשובה, ומה הפירוש להיות אצל הרבי.

יותר, ובשלב פנימי זה, ענין השכל לא נוגע, לא תופס מקום כלל.

ענין זה בא לידי ביטוי גם בלשון בני

עצם המהות של יהודי

הרבי מוסיף שאמונה היא גם הרבה למעלה מראיה, ואפילו הוודאות והידיעה שישנה בפנימיות הנפש של יהודי שהיא בעצמה רואה אלקות, סוף־סוף גם ודאות זו אינה מגיעה לוודאות שבאמונה, מאחר שכל ידיעה, ואפילו ראייה, במהותה היא דבר נוסף על האדם, שהרי אף קודם שראה את הדבר היה חי ריבוי שנים בהן לא ראה ולא ידע על הדבר, או שהדבר עוד לא היה קיים בכלל. ואם כן, גם הידיעה שבאה באמצעות ראייה היא דבר נוסף עליו ואינה קשורה עם עצם המהות שלו. ואף שכלפי ראייה אומרים "אני בעצמי ראיתי", זהו ביחס לדברים חיצוניים יותר שנוספו על מהות האדם ונקנו לו בידיעתו, וביחס לידיעה שכלית שהיא חיצונית ביותר, אף ראייה נקראת 'עצמית'. אך ביחס למהות האדם עצמו, מניין יודע האדם שהוא בעצמו קיים? כלפי מהותו, אין הוא נזקק להוכחות שכליות וגם לא צריך לראות את עצמו, את מהותו הוא חש בעצמו. רק כשמדובר על ענין אחר, שהוא מחוץ למהותו, אזי הוא יודע אותו או באמצעות ידיעה שכלית שהיא חיצונית לחלוטין, או באמצעות ראייה שהיא פנימית יותר, אך אינה עצמית ממש.

לא זו בלבד שנפשו של כל איש ישראל רואה אלקות, אלא שהמהות שלו היא הנפש האלקית שבקרבם. אמנם, יש לו אף נפש הבהמית ויצר הרע, וייתכן שיצרו של מאן דהו מפתה אותו לחשוב שהוא לגמרי לא מאמין ח"ו, אך סוף־

סוף כשהוא שבא לידי ניסיון מתגלה האמונה שהיא המהות שלו.

יחידה הכללית שבדור

מוכרחים לדעת, שלעניינים נעלים אלו, ולעוד ריבוי עניינים, אין לאדם בכח עצמו יכולת להגיע, מאחר שהטבע בו נברא העולם הוא שנראה למציאות בפני עצמו, וכן באדם יש נפש הבהמית ויצר הרע שמעלימים ומסתירים על האמת האלקית. ובכדי שלאדם ולעולם תהיה שייכות לעניינים נעלים אלו, הרי זה רק באמצעות התקשרות לצדיק, ולא צדיק סתם כי אם דווקא על־ידי רבי.

לפני שנים רבות היה כאן אברך מאנ"ש שקירב ליהדות יהודי אחד. אותו יהודי לא היה שומר תורה ומצוות כלל ואותו אברך קירב אותו, עד שהוא נעשה יהודי שומר תומ"צ. אותו 'מקורב', היה משוחח הרבה עם האברך שהיה מדריך אותו ומרבה לדבר אתו על מעלתם של בעלי תשובה בכדי לעודד אותו. פעם אירע מאורע משמעותי ורציני אצל המקורב ההוא וסיפר על כך לאברך ושאל אותו מה הוא חושב על העניין, האברך השיב לו שעל מאורע כזה אינו יכול להשיב מעצמו, אלא יש לשאול על כך את הרבי. אותו מקורב כנראה לא היה מכוון בברכת 'אתה חונן', והוא שאל: "מדוע שאשאל את הרבי, הרי הרבי בסך הכל צדיק, ואילו אני בעל תשובה..."

כל אחד מבין שזאת שטות מאין כמותה, אבל אף־על־פי־כן, אנחנו חסידי חב"ד, ורוצים להבין כל דבר. ולכאורה,

מהי הטפשות? במבט ראשון הוא אכן צודק, הרבי הוא צדיק והוא בעל־תשובה. אפשר לטעון שהוא לא הגיע לדרגה נעלית כזו של תשובה, וממילא הוא לא בדרגת בעלי תשובה שלמעלה מצדיקים, אבל לא זהו הביאור.

לכל יהודי יש נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה. לא נאריך בביאור החילוק בין הנרנ"ח ליחידה, אבל הנקודה היא שבכל הדרגות שייך שיהיה איזה פגם. אבל יחידה מאוחדת עם הקב"ה בייחוד בעצם, לא שייך לומר שום תואר בו מתבטא הקשר והייחוד. נפש שייכת יותר לנה"י, רוח לאהבה ויראה, נשמה להשגת אלקות, חיה לרעותא דליבא שלמעלה מטעם ודעת, אבל בארבעת הדרגות הללו, עוד אפשר לומר איזו מילה המגדירה מה זה, אם זה אהבה או יראה או איזה השגה או רצון למעלה מהשכל. אך לבאר מה זה יחידה, על כך אין שום מילים - רק דבר אחד - הוא מאוחד עם הקב"ה. עניין זה יש לכל יהודי ובו לא שייך פגם, וכפי שמבואר בתניא שאפילו ל'קל שבקלים' יש גם כן אהבה מסותרת והוא מאוחד עם הקב"ה ולכן הוא מוסר נפשו על קידוש ה' וכו'.

כשם שאצל כל יהודי יש את ארבעת דרגות הנשמה, והיחידה שהיא עצם הנשמה, על דרך זה הוא בכלל ישראל - כל ישראל הם כמו גוף אחד, והראש של כלל ישראל, המקום של משכן עצם הנפש, היחידה של כלל ישראל, זהו צדיק הדור. אם נתבונן קצת נבין שהתשובה שעשה קשורה עם היחידה הכללית.

מדוע הוא עשה תשובה? הרי עד אז הוא פרק עול מצות ומלכות שמים, היה

'חופשי' כביכול, ומה היה חסר לו? אלא שזהו מפני שהנקודה העצמית שלו, היחידה הפרטית שלו, נשארה תמיד קשורה עם הקב"ה, וכלשון בתניא, שגם בשעת החטא היא באמנה אתו ית'. רק שקשר עצמי זה יכול היה להישאר בהעלם כמקודם, והסיבה שהקשר העצמי בא לידי גילוי והוא עשה תשובה, היא מפני שביחידה הכללית של כלל ישראל, שם היחידה שלו מאירה בגילוי.

זו היא הסיבה לכך שהרבי שולח שלוחים לכל מקום ומקום, איפה שרק ייתכן שישנו יהודי. מדוע? מאחר שהרבי הוא העצם של כלל ישראל, לכן נוגע לו כל פרט ופרט.

בעומק יותר: הביטוי של היחידה הפרטית היא בכך שאין לה שום הגבלות, וגם אם עבר עבירות, ואפילו עבירות חמורות המפרידות בינו לבין הקב"ה, ככתוב "עוונותיכם היו מבדילים ביניכם ובין אלקיכם", הפגם הוא רק בחיצוניות ואילו בפנימיות נשאר הקשר עם הקב"ה תמיד בשלמות.

לאחר שאדם עבר עבירות שהודות להן הייתה צריכה להיווצר חלישות, ופגם בקשר שלו עם הקב"ה, ועם זאת הקשר הפנימי נשאר בשלמות, מתבטאת העובדה שיש יחידה שבנפש שלא נפגמה מעולם. ואילו כאשר האדם אינו חוטא, הרי אף שהיחידה קיימת, העניין לא בא לידי ביטוי גלוי.

אצל אותו בעל תשובה התבטא הקשר העצמי עם הקב"ה, שלא מתגלה אפילו אצל צדיק. אך כיצד התגלה אצלו אותו קשר עצמי? עליידי זה שפגש בו יהודי חסידי שהגיע בכח המשלח, הרבי,

בכל דור שונה אופן
העבודה אותו מתווה צדיק
הדור, ואצל הרבי, ההדגשה
הייתה, ועודנה, על העניין
של תשובה עילאה בשמחה.
צריך להיות שמחה, ויחד
עם זאת - רצינות. זהו דבר
רציני.

ההתקשרות עם היהודי הזה שאצלו
"לא פסיק טעמא" - הרבי, פועלת על כל
בני ישראל, לא רק על אלו שנמנים על
דגל ליובאוויטש, כמבואר בפ"ב בתניא
המשל מאב ובן, שכל אברי הבן - הראש,
הידיים, הרגלים ואפילו הציפורניים -
מניין הם מגיעים? מטיפת מוח האב.
זה השורש שלהם. ומי המקשר אותם
בפועל? מוח הבן. וזה הממוצע המחבר
שישנו בכל דור ודור, היחידה של כלל
ישראל, והוא מאיר את היחידה הפרטית
שבכל אחד.

ישנו משל יפה מאוד: לפני כמה
מאות שנים, היו פריצים שנהגו בפראות
ובשיגעון. כאשר אחד מהחוכרים לא
היה משלם את שכר הדירה או החנות,
הם היו משליכים את כל המשפחה לתוך
בור חשוך. ואכן, היו אנשים שנזרקו לבור
למשך שנים רבות, ונולדו להם בתוך
הבור ילדים ונכדים והקימו שם משפחות
וכו', עד שהגיע זמן בו כל האנשים שהיו
בבור היו ילידי הבור ומעולם לא ראו
את העולם הגדול שבחוץ, אלא שהייתה

ובעקבותיו התעורר ועשה תשובה.
היינו, שכל עובדת היותו בעל־תשובה
היא הביטוי של צדיק הדור, של היחידה
הכללית שעוררה אצלו את היחידה
הפרטית ולכן עשה תשובה.

נשמה 'מחוץ לבור'

הקב"ה ברא את העולם באופן
כזה שנרגש בו שלא כפי האמת, ולכן
הוא נקרא עלמא דשקרא. לא רק
מפני שהוא עלמא דשקרא בפשטות,
שאנשים משקרים בו, אלא עצם
העובדה שהעולם נראה למציאות 'יש'
היא שקר. אולם, העלם זה הוא רק לגבי
רוב הנשמות, אך ישנם נשמות גבוהות
של צדיקי הדור, של משה רבינו שבכל
דור, שלגביהן אין שום הבדל והעולם
אינו מעלים כלל.

בזה גופא ישנן דרגות שונות. כך
לדוגמה בנוגע לאבות הקדושים. מובא
בזהר שבעקדת יצחק הקב"ה אמר
"אברהם אברהם", ויש "פסיק טעמא"
בין "אברהם" הראשון לשני, וכך גם
בנוגע לעוד צדיקים, ואילו בנוגע למשה
נאמר "משה משה" ו"לא אפסיק טעמא
בגוויהו". מה הפירוש בזה? אברהם אבינו,
אף כפי שהיה כאן למטה, היה 'נשמה
דאצילות' עם כל הדרגות הכי נעלות
וכו', אך אף־על־פי־כן לא היה זה באותה
הדרגה בה הוא נמצא למעלה, בשרשו.
אמנם, ירידתו למטה היא באופן אחר
לחלוטין משאר הנשמות, אך למרות
זאת, למטה הוא אינו כפי שהוא למעלה.
אך אצל משה הדבר באופן נעלה יותר,
"משה משה לא אפסיק טעמא", ולמטה
הוא בדיוק כפי שנמצא למעלה.

נוסף לבור. כשאותו האדם שומע את הוויכוח של שני הכתות, מה הוא חושב עליהם? הוא מסתכל עליהם כאנשים לא נורמליים, המתווכחים האם יש עולם ושמש. הוא ממש מרחם עליהם. הם אומללים שנולדו בתוך הבור, ולכן אין להם מושגים אחרים.

ולאידך, אותם האנשים, משתי הכתות, כאשר הם שומעים כיצד האדם השלישי מדבר על העולם שבחוץ, אזי גם אצלם נעשית הידיעה על העולם שבחוץ באופן אחר..

חושבני שאין צורך לפרש את הנמשל. אבל אף-על-פי-כן נוסף פרט אחד במשל: יש כאן שלוש כתות, כת אחת הכופרת לגמרי במציאות העולם, כת שניה שמאמינה במציאות העולם בגלל עדות הסבתא או מצד ההוכחה הפילוסופית, והאדם השלישי שאין לו מושג מההוכחות ומהסבתא אלא שהוא בא מהעולם הגדול והשמש שמחוץ לבור.

למי קרובה יותר הכת השניה, לכת הראשונה או לאדם השלישי?

אם מסתכלים בנוגע לפועל ממש, הכת השניה קרובה יותר לאדם השלישי, שהרי בניגוד לכת הראשונה הטוענת שאין בחוץ כלום, הכת השניה כן מאמינה שיש עולם בחוץ, כשיטת האדם השלישי; אך אם מסתכלים על רגש הלב, הרי יש עניינים שהם מונחים אצל האדם בפשטות, ויש עניינים שבאים כהוספה עליו, ומאחר שאצל הכת השניה הידיעה על העולם שבחוץ אינה חלק מהם אלא באה מצד הוכחות שונות, לכן אין היא בפשיטות, ובהיבט

להם מסורת מאבותיהם, שבחוץ יש עולם גדול, שמש וירח וכו', וזו הסיבה שאחת ליום נופל לחם לבור ונעשה אור לכמה רגעים בתוך הבור החשוך. כך היו ילדי הבור עושים חשבון: מדוע נוצר אור? מאחר שישנו עולם, ויש פריץ ששלח מישהו לזרוק לחם, ומכיון שהרימו את כיסוי הבור האיר בבור אור השמש המאירה בחוץ.

לאחר שחלפו מספר דורות, החלו תושבי הבור לפקפק במסורת הזאת.

היו שאמרו, שעליאף שלא ראו את העולם ואת השמש, ודאי הדבר שהמסורת שבידיהם נכונה ואמתית, ואף הביאו ראיות לדבריהם. היו שטענו שכך קבלו מסבתם, שהייתה דוברת אמת, ומה שאמרה הוא ודאי נכון, והיא סיפרה ששמעה מהסבתא שלה שיש עולם בחוץ והסבתא שלה גם היא לא הייתה שקרנית וכו', וממילא זו הוכחה גדולה מאוד.

חלקם היו חוקרים ופילוסופים גדולים, הם ערכו מחקר והוכיחו שלבור עצמו לא יכולות להיות תכונות כאלו שיצמח בו לחם, ועל פי זה מוכרח להיות שקיים מישהו בחוץ, המכניס לתוכו את הלחם. לעומתם היו שהפריכו את ההוכחות וטענו שהסבתא אמנם הייתה דוברת אמת אך היא טעתה והיה נדמה לה וכו'.

כך נוצרו שתי כתות: כת אחת שהאמינה במסורת והיו לה שתי הוכחות על כך: עדותה של הסבתא, וההסבר הפילוסופי; וכת שניה שכפרה במציאות העולם שבחוץ.

באחד הימים, השליך הפריץ אדם

התחלתי לשוחח אתו על מהותן של המצוות. מצוות הן דברים המביאים תועלת, בין לאדם, לעולם, לעולמות העליונים וכו', ובמילא צריך לקיים אותן. עבירות הם דברים שמביאים נזק ופגם, לאדם, לעולם, לספירות העליונות וכו'. אנו, איננו יודעים מה גורם לנזק ומה מביא תועלת, אבל הקב"ה ברא את העולם, והוא כן יודע. ולכן, כל דבר שהוא ידע שמביא תועלת וטוב, ציווה לנו לעשותו - ואלו המצוות.

הוא ישב לידי והנהן לי בראש לאות הן, ואני המשכתי ושאלתי מה היה קורה אילו אנחנו היינו יודעים ללא ציווי ה' מה גורם לטוב עבורנו ועבור העולם, האם גם אז היינו מקיימים את ה'מצוות' הללו? היהודי השיב לי בחיוב, והסביר שהעיקר הוא עשיית הדבר שמביא תועלת, וכל החילוק הוא שללא הציווי, לא היינו יודעים לבד מה מביא

זה, הם קרובים מאד לכת הראשונה ורוחקים מההכרה של האדם השלישי שאצלו הידיעה היא בפשיטות גמורה.

בנמשל אין צורך להאריך כל'כך, הוא מובן בפשטות. ישנם עניינים שלעולם לא יהיו 'מונחים' אצל בני הכת השניה, כל עוד שלא יפגשו את האדם השלישי שבא מהעולם שבחוץ, מכיון שאצלם הכל בא בעקבות המחקר והראיות, ואינו דבר עצמי אצלם.

ה'הנחה' הפשוטה בראש

גם בנמשל, בהכרה והרגשה באלקות, יכול להיות ח'ו באותו אופן. פעם ישב על ידי יהודי אחד וראיתי עליו שהוא מעוניין לשמוע רעיון של חסידות. רציתי להסביר לו רק דבר אחד, שיבין שהשטויות בהן הוא מאמין הן שטויות...

טוב, וכשהקב"ה ציווה אותנו הרי זה כמו "גילוי מילתא בעלמא"... זה כליכך מצחק, אבל באמת, כאשר כל הידיעה באלקות היא רק 'מלמטה למעלה' אזי יכולים להגיע לחשוב כאלו שטויות.

כאשר באים לכל עניין על-ידי מחקר כזה או הוכחה כזו, אזי אי-אפשר לצאת ולהתפשט מגדרי המציאות, פתגם הנודע שאדם אינו יכול לקפוץ מעל הראש שלו. לכאורה, הוא הרי קופץ למעלה, אך בזה גופא קופץ הגדר שלו המוגבל, ואין ביכולתו לקפוץ ולצאת

לשיטת העולם, אמונה היא דבר חלש, אין בה שום תוכן פנימי. האדם שמע מהסבתא שלו, ועל-אף שלא רואה ולא מבין, עם כל זה הוא מאמין. זו היא הסתכלות העולם. מי שלומד חסידות, יודע שלא רק שאמונה אינה דבר חלש, אלא אדרבה, היא הדבר החזק ביותר שישנו. זו וודאות ללא גבול.

שנצטוונו בהן נפעל על ידן שקיומן יוסיף אור באדם, בעולם הזה ובכל העולמות העליונים.

בדוגמת האדם שהגיע מהעולם שמחוץ לבור ובאמצעותו הידיעה אודות העולם שבחוץ נעשתה מוחשית אצל כל יושבי הבור, כך באמצעות צדיק הדור, היחידה של כלל ישראל, נכנס בכל יהודי ויהודי אור אלקי הפועל בו שהאמונה שלו תהיה יותר חזקה, שיסתכל על העולם באופן אחר וההשקפה שלו תהיה לגמרי אחרת.

ואכן, כשנתבונן ב'הנחות' שמונחות אצלנו, נראה שההסתכלות שלנו על העולם הינה שונה לחלוטין. ניקח כדוגמה אף עניין של מעשה בפועל - כאשר בחור מתחתן, מונח אצלו בפשטות לצאת ולנסוע לשליחות. נשאל מה הפלא בכך, הרי יש חוגים אחרים שאף אצלם נוסעים לשליחות עבור עניינים שונים, אך כשתשאל מי מהם לכמה זמן הוא נוסע, הוא ישיב: לשנה, שנתיים, זה כבר הרבה מדי. ואילו כשתשאל את האברך שלנו, לכמה זמן הוא נוסע, הוא ישיב מיד: מה הפירוש כמה זמן? ככל שיצטרך! מונח אצלו בפשטות שהקב"ה ברא את העולם בכדי שהוא יעשה דירה לו ית', ולשם זה הרבי שולח שלוחים לכל מקום, להכינו לקראת הגאולה האמתית והשלימה.

"לא נבראתי, אלא לשמש"

שיטת המוסר דורשת מהאדם לתקן את המידות הרעות שלו, אך היא אינה נוגעת במהותו של האדם.

מעל הגדר שלו.

אותו יהודי לא ידע שהאמת היא אחרת לחלוטין: במתן תורה האיר אור אלקי מלמעלה למטה, המצוות הן רצונו של הקב"ה שלמעלה מהעולם, ולאחר

תשרי, צריכים פשוט לייקר כל רגע ורגע! כל אחד יכול היה להיות במקום אחר וגם ללמוד, אבל כאן מדובר על דברים שלא קשורים רק עם שכל, אלא שבאדם יהיה מונח עניין שהוא שולל את המציאות שלו, ובכדי שבאדם יהיה מונח כזה עניין, זה כמעט בלתי אפשרי, מאחר שבמציאות לא יכול להיות מונח עניין ששולל את קיום המציאות.

אתן דוגמה לכך: זכורני שכאשר הישיבה שכנה ברחוב בדפורד היו ב'אוצר הספרים' כמה ספרים שמחברים שונים שלחו. בהקדמה של אחד הספרים נעמד מחבר הספר על סתירה בין שני מאמרי חז"ל: במקום אחד כתוב "אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו", היינו שכדי לנצח את היצר נדרשת עזרת הקב"ה, ובגמרא אחרת כתוב "אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש". ולכאורה אם כן, מדוע נצרכת עזרת הקב"ה, הרי יכול הוא להיות תלמיד חכם ולמשוך את היצר לבית המדרש? אלא, תירץ אותו מחבר, שתכלית השלמות של האדם היא להיות עצמאי ולהסתדר לבד. כאשר אינו לומד תורה, הוא צריך עזר מהקב"ה, והשלמות שלו היא שיסתדר לבד, בלא עזרת הקב"ה.

בסיפור הזה השטות בולטת, אולם באופן דק יותר זה נמצא אצל כל אחד, גם אצל כל אחד מאתנו. ליובאוויטש אינה מפלגה, אלא דרך חיים השייכת לכל יהודי, ככל שלומדים יותר חסידות ומתנהגים כפי שהרבי רוצה, מאירה האמונה יותר, ועליידי זה ההשקפה נעשית נכונה ופנימית יותר.

אך חשוב להדגיש שאת העניין

תורת החסידות מסבירה מי הוא האדם. נקודת התמצית היא שיש את הקב"ה ורצונו, ולשם כך קיימת כל מציאות האדם. הרבי היה חוזר תמיד על הגרסה "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני". אמנם זוהי גרסה הכתובה בגמרא, אך לא הפנימו מספיק את כוונת הגמרא. בלא לימוד חסידות האדם חושב: אתן מעשר או חומש לצדקה, אך לשם מה עלי לתת יותר? או, בדומה לזה: יש לי זמן קצוב לחיות, ואני מוכן לתת שנה ואף שנתיים עבור הקב"ה, אך לא שייך לתת יותר מכך. אולם חסיד מרגיש שאין 'אני' ואין 'שלי', "אני לא נבראתי" בכלל. רק מה, הקב"ה רצה שישמשו אותו, ולכן הוא ברא מציאות שתעשה זאת.

בלי חסידות, העולם נראה מציאות יש, וההסתכלות היא שעד מתן תורה היה ממש 'א' מחיה, ומתן תורה עשה חורבן בעולם. הכל נהיה אסור וכו'.

ההסתכלות על פי חסידות היא, שכל קיום המציאות מלכתחילה הוא רק בכדי שהעולם יהיה דירה לקב"ה. אין זה סתם פטפט, זו הבטה אחרת לגמרי על מהות העולם והאדם. והדרך היחידה להצליח להחדיר עניין כליכך נעלה ומרומם מגדר האדם בתוך השכל שלו, שיהיה מונח אצלו שאין לו שום מציאות, יכול להיות רק באמצעות גילוי מלמעלה, עליידי הנשמה הכללית של כלל ישראל, שיורדת לתוך ה'בור' בו אנו נמצאים להאיר לנו את הדרך ולהטעים אותנו מן האמת האמתית.

כאשר מגיעים אל הרבי, צריכים קצת להתבונן מה קורה כאן. בין אם באים למשך כל שנת הקבוצה או למשך חודש

הזה אי אפשר 'לקנות' בדרך 'מלמטה למעלה', כִּי־אם רק 'מלמעלה למטה'. אפילו אם ילמד עוד מאמר ועוד שיחה, סוף־סוף זה מה שהאדם מתרומם, זו המציאות המוגבלת שלו. אך כאשר הרבי מאיר אצל כל אחד 'מלמעלה למטה', הפעולה בו היא שלא בערך.

כאשר מגיעים אל הרבי בחודש תשרי אפשר להרגיש משהו אחר לגמרי, אבל לשם כך מוכרחים לנצל את הזמן. בכלל צריכים לנצל את הזמן של חודש תשרי מאחר שהוא חודש כללי, ומה שאפשר לעשות בתשרי אי אפשר לעשות בחשוון, אבל באופן פרטי במקום הזה, אצל הרבי, כאן זה ענין אחר לגמרי.

מה כוונת הדברים בפועל ממש? לעשות תשובה! וכמו שהרבי היה מדגיש תמיד, שעשיית התשובה צריכה להיות בשמחה, ותשובה אינה ענין של מרירות.

לעשות תשובה

בשנת תשכ"ח, ציווה הרבי להדפיס את אגרת התשובה בפורמט כיס. בהתוועדויות שבתקופה הזו, ביאר הרבי עניינים באגרת. זכורני, שהרבי התבטא שזהו על־דרך דברי הגמרא "כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה", היינו, שמאחר ועשיית תשובה היא דבר הקשה לביצוע, יש על כל פנים ללמוד את אגרת התשובה...

מן הסתם אתם יודעים את מה שהגמרא אומרת על הפסוק "דרשו ה' בהמצאו". מתי הקב"ה נמצא "בהמצאו" - "אלו עשרה ימים שבין ראש השנה

ליום הכיפורים". לכאורה, בין ראש השנה ליום הכיפורים ישנם רק שבעה ימים ולא עשרה, ומהו הפירוש "אלו עשרה ימים"? מבאר הרבי שיש בראש השנה וביום הכיפורים שני עניינים: ענין אחד הוא היותם חלק מעשרת ימי תשובה, ויש את עניינם העצמי. העניין העצמי של ראש השנה הוא "תמליכוני עליכם", ושל יום הכיפורים הוא "עיצומו של יום מכפר".

סדר העניינים הוא: לכל לראש ישנו העניין העצמי של ראש השנה - "תמליכוני עליכם", לאחריו בא העניין של עשרת ימי התשובה (ב' הימים דראש השנה, ז' ימים שבינתיים ויום הכיפורים), ולבסוף ישנו העניין העצמי של יום הכיפורים - "עיצומו של יום מכפר".

העניינים העצמיים ד"תמליכוני עליכם" ו"עיצומו של יום מכפר", נעלים מעניין התשובה, אך בכדי להבין את גודל מעלתם, הרבי מקדים לבאר מהי תשובה. בריבוי שיחות מוסבר עניין התשובה, והיסוד לכך היא אגרת התשובה בתניא.

את אגרת התשובה פותח אדמו"ר הזקן בברייתא העוסקת ב"שלושה חלקי כפרה", ולאחר שמביא את הברייתא מתחיל לבאר ש"מצות התשובה מן התורה היא עזיבת החטא בלבד". דהיינו, שמכאן ואילך יגמור בלבו בלב שלם שלא למרוד יותר בקב"ה, הן במצוות עשה והן במצוות לא תעשה.

מה הפירוש "עזיבת החטא בלבד"? בפשטות ובשטחיות נראה שכוונתו לשלול תעניות, כנראה גם מהמשך

בנפש האדם, ובלשון הקבלה 'פגם'. ולבד זאת יש עוד עניין: יהודי הינו עבד של הקב"ה, כמו שכתוב "כי לי בני ישראל עבדים", כשם שהעבד משעובד לאדונו ועליו לציית לכל מה שיצווהו, וכאשר עובר על ציווי אדונו, הן כשלא קיים מה שיצווהו או שעבר על מה שנאסר עליו, הוא מורד באדון; כך גם כלפי ציווי הקב"ה, כאשר ה' ציווה לעשות מצווה ולהימנע מעבירה והוא עובר על כך, הוא מורד במלכותו של הקב"ה, כאשר

**ההתקשרות עם היהודי
הזה שאצלו "לא פסיק
טעמא" - הרבי, פועלת
על כל בני ישראל, לא רק
על אלו שנמנים על דגל
ליובאוויטש, כמבואר בפ"ב
בתניא המשל מאב ובן, שכל
אברי הבן - הראש, הידיים,
הרגלים ואפילו הציפורניים
- מניין הם מגיעים? מטיפת
מוח האב. זה השורש
שלהם. ומי המקשר אותם
בפועל? מוח הבן. וזה
הממוצע המחבר שישנו
בכל דור ודור, היחידה של
כלל ישראל, והוא מאיר
את היחידה הפרטית שבכל
אחד.**

האגרת בה מבאר שעניין התעניות אינו חלק ממצוות התשובה. אך מהלשון "בלבד" משמע ששולל לא רק תעניות אלא אף עניינים שהזכרו בפוסקים כאמירת וידוי וכד' וכל עניין אחר. היינו, שתשובה היא רק עזיבת החטא, "בלבד".

מחד גיסא זו נראית 'קולא' בגדר התשובה, שאין צורך בפעולה נוספת כשלהי, כי אם בעזיבת החטא בלבד, אך מאידך יש בכך חומרה גדולה. בפשטות נראה שאם חטא בחטא מסוים צריך לקבל על עצמו שלא לחטוא חטא זה לעולם, אך לשון אדמו"ר הזקן היא ש"יגמור בלבו בלב שלם לבל ישוב עוד לכסלה למרוד במלכותו ית' ולא יעבור עוד מצות המלך ח"ו הן במ"ע הן במל"ת", היינו, שעשיית תשובה פירושה להחליט בקרבו שלא לעבור על רצונו ית' כלל, הן בקיום מצוות 'עשה' והן במצוות 'לא־תעשה'.

הרבי מסביר זאת בפשטות, ובהקדים: בקידושין הדין הוא שאפילו רשע המקדש את האישה "על־מנת שאני צדיק", היא מקודשת מספק שמא הרהר תשובה בלבו. ביום כיפור הדין הוא שאינו מכפר על עבירות שבין אדם לחברו עד שירצה את חברו. מה יהיה הדין במקרה שגזלן שברשותו חפצים גזולים יקדש אשה "על־מנת שאני צדיק", האם גם אז נחשוש לקידושין? לכאורה, הסיבה שאנו חוששים לקידושין היא "שמא הרהר תשובה בלבו", אך בנדון דידן גם אם הרהר בתשובה, כל זמן שלא ישיב את מה שגזל, אין לעונו כפרה!?

אלא, שבחטא ישנם שני עניינים: לכלל ראש, על־ידי כל חטא נעשה 'לכלוך'

הלכלוך שנעשה בנפש, אך לכל לראש מוכרחים להבין את משמעותה של עשיית תשובה, ואזי יודעים כיצד להתנהג.

על הפסוק "אוילים מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו" מבואר בחסידות, שלעתים האדם מתעורר בתשובה, אך הדרך שבה הוא צועד איננה נכונה. יש מי שמתחיל מיד להתענות, אך לא בזה יתקן את עוונותיו, מה שנדרש הוא

הוא בוחר לבצע את רצון היצר ולא לצייט לדבר ה' זו מרידה במלכות.

כשם שבעבירה יש שני עניינים - פריקת עול מלכות שמים, והלכלוך שנעשה בנפש - כך בעשיית תשובה יש שני עניינים: העניין העיקרי הוא לחזור אל תחת מלכותו של הקב"ה ולקבל עול מלכות שמים, ובנוסף לכך יש לנקות את הלכלוך שנעשה בנפש. הגדר של אדם רשע הוא אדם חופשי. מה הכוונה חופשי, שהוא לא שומר שבת ח"ו? לאו דווקא. אך ייתכן שבעניינים מסוימים אין עליו עול אלא עושה מה שהוא רוצה, וזהו הגדר של רשע. עיקר התשובה היא תיקון המרידה במלכות, לחזור להיות צדיק ועבד של הקב"ה, ולכן אדמו"ר הזקן סובר שאין מספיק לקבל על עצמו לא לחטוא חטא זה, אלא יש להחליט לא למרוד במלך כלל. הוידוי והחרטה על העבר, הם פרטים בתיקון הלכלוך והפגם, אך לא שייכים לעצם עניין התשובה.

על כן, כאשר הגזלן החליט לקבל על עצמו שוב את עול מלכותו של הקב"ה, על-אף שעוד לא השיב את הגזלה, אך כבר יצא מגדר רשע לגדר של צדיק, כי חזר להיות עבדו של הקב"ה.

אמנם הלכלוך והפגם בנפש נותרים עד שירצה את חברו, אך כבר קודם לזה הוא יוצא מגדר רשע, וכפי שממשיך אדמו"ר הזקן ומביא ראיה "כדאיתא בגמ' ובחושן משפט סו"ס ל"ד לעניין עדות". שם מדובר אודות עד, שכאשר יוצא מגדר רשע הוא נעשה כשר לעדות, מאחר שיש עליו עול מלכות שמים.

מובן שמוכרחים לנקות גם את

וחביב לפניו כקודם לכן, ולכן הביא לו דורון, בכדי להיות מרוצה וחביב לפניו כמקודם. בזמן בית המקדש היו אלה הקרבנות, ואילו כיום אלו התעניות והצדקה. ובתחילת פרק ד' כותב: "ואולם כל הנ"ל", היינו, עניין התעניות והצדקה, "הוא לגמר הכפרה", אך בכדי להבין מהי "התחלת מצות התשובה ועיקרה", הנה "ההכרח לבאר היטב בהרחבת הביאור" שתשובה היא אותיות תשוב ה', ה"א

'קבלת עול' לקב"ה וציות מלא לשולחן ערוך, ואילו הוא - "מעונותיהם יתענו" - שקוע בתעניות...

להתחיל מתשובה עילאה

לאחר הביאור המהותי בגדר מצות התשובה בפרק א', מביא אדמו"ר הזקן בפרקים הבאים משל מאדם שחטא כנגד המלך ופיסו, אך אינו מרוצה

עם הקב"ה. העובדה שיהודי חטא ומרד במלכותו של הקב"ה, בה' תתאה, היא משום שלא התבונן ביחודא עילאה, בכך שהוא קשור עם הקב"ה בעצם מציאותו, ולכן בכדי לעשות תשובה כדבעי, מוכרחים להתחיל בהבנת בקשר העצמי שבינינו לבין הקב"ה - יחודא עילאה.

אמנם, בפועל ממש הוא רחוק מאד מלחיות ברגש כזה של יחודא עילאה, אך חובה לדעת ולהתבונן בה על כל פנים, ולאחר־מכן להחליט, שעל־אף שאינו שייך לחוש דרגה כה נעלית, אך לפחות בנוגע להנהגה בפועל, יישמר מלפגום בקשר העצמי שבינו לבין הקב"ה, הנעשה ע"י מרידה במלכותו ית'.

ואם מישהו ישאל, סוף־סוף מה זה שייך אליו, כיצד תסייע לו ההתבוננות ביחודא עילאה כשהוא לגמרי אינו שייך לזה?

התשובה לכך פשוטה, ובהקדים:

במכירת דקל יש שני דינים: המוכר פירות דקל, שאז הקנין לא חל מאחר שהם עוד לא באו לעולם; והמוכר דקל לפירותיו, שאז הקנין חל כי מכר את הדקל והוא הרי בא לעולם. לכאורה, הרי המכירה לא מאפשרת לקונה לעשות דבר בדקל מלבד לאכול את פירותיו שטרם באו לעולם, ומה החילוק בינו למוכר פירות דקל? אולם בחור ישיבה לא ישאל קושיה כזו וברור לו החילוק: המכירה הראשונה עוסקת רק בפירות ואין לקונה שייכות למשהו נוסף על הפירות, בניגוד למכירה השניה, שבה דובר על הדקל ולא על הפירות, אלא שבפועל ממש אינו יכול להשתמש בדקל אלא בפירות.

תתאה היא תשובה תתאה, וה"א עילאה היא תשובה עילאה. ובפרקים הבאים מבאר שתשובה עילאה בעבודת האדם הוא שתשוב ה' עילאה, שהנשמה תשוב ותחזור לא רק למצב בו הייתה קודם החטא אלא לדרגה שהייתה עוד קודם שהקב"ה נפחה, למעלה אף מאצילות.

נמצא, שבכדי להבין מהי "התחלת מצות התשובה ועיקרה", אין נוגע כל־כך לדעת אודות התעניות והצדקה הפועלים שהאדם יהיה 'מרוצה וחביב' כמקודם החטא, אך אודות תשובה עילאה שהיא הדרגה הגבוהה ביותר במעלת הנשמה, כן נוגע לדעת ולהבין "היטב בהרחבת הביאור", וזאת בכדי "לשוב את ה' באמת ובלב שלם" שהיא "התחלת מצוות התשובה".

לכאורה, מדוע יש להתחיל בדרגה כה נעלית, והרי לכל לראש יש להתנקות מהחטאים עצמם? ובעצם, שאלה זו נוגעת לא רק לעבודת התשובה, אלא לריבוי עניינים גבוהים ביותר שאנו לומדים בחסידות - השכלה, דרגות גבוהות באלקות וכו', אשר השייכות שלנו היא הרבה למטה מהם, ומדוע כה נוגע לדעת אודות עניינים אלו שלכאורה אין להם השפעה בפועל עלינו?

הרבי מבאר בעומק כיצד הידיעה אודות תשובה עילאה נוגעת במהותה של עבודת התשובה: הקשר שבין המלך לעם, על־אף שהינו חזק מאד, אינו מבטא אחדות מוחלטת, מאחר שהמלך והעם הם שתי מציאויות נפרדות. אך עצם מציאותה של הנשמה מגיעה מדרגה כה נעלית, למעלה גם מבחינת ואתה נפחת ב"י", והיא באחדות ממש

אברהם לנדא ע"ה, רב העיירה החסידית זשעמבין), שר' שמואל גרונוס היה מתלמידיו, הסביר שתשובה היא דעת יותר נעלית. עשיית תשובה היא התבוננות יותר בעומק עד כמה צריכה להיות ההתמסרות לקב"ה.

[במאמר המוסגר: שמעתי שני סיפורים מעניינים מאוד על ר' שמואל גרונוס: לפני שהרבי נ"ע בחר בו לשמש כמשפיע בישיבה, הוא שימש זמן מה כשואב מים שהסתובב בבתיים ומכר חביות מים, ופרנסתו הייתה דחוקה מאד. הוא השתוקק ללמוד את המאמר ד"ה "ושמתי כדכד שמשותיך" שב"לקוטי תורה", שהיה אהוב עליו מאוד, אך מאחר שלא היה בידו כסף לקנות "לקוטי תורה", לקח בהשאלה את הספר והעתיק בכתב ידו את המאמר. אף זמן פנוי ללמוד במשך היום לא היה בידו מאחר שהיה טרוד כליכך בפרנסתו, ורק במשך הלילה התפנה לשבת וללמוד. כסף עבור נפט להדליק בו את מנורת הלילה גם לא היה בכיסו, וכך היה יושב לאור הירח ולומד את המאמר מתוך כתבי"דו... כמובן, שהלימוד לאור הירח לא היטיב עם מאור פניו וראייתו הלכה ונחלשה. לא היה זה 'מופת', אפשר להבין את זה בדרך הטבע...]

ר' שמואל גרונוס היה לומד חסידות בקביעות עם ר' אברהם ולא פספס שום הזדמנות לשמוע ממנו ביאורים בחסידות. כאשר הייתה שמחה כלשהי אצל אחת ממשפחות החסידים בזשעמבין, היה ר' אברהם מוזמן להשתתף בה ולדבר, כמובן. ומאחר שר' שמואל גרונוס חפץ היה לשמוע כל ווארט של ר' אברהם היה מגיע לשמחה

כן הוא בנדון דידן: כאשר יהודי יודע רק מספירת המלכות, מה"א תתאה, זו אמנם דרגה נעלית מאוד, אבל הוא כלל אינו מודע לכך ש"ישראל וקוב"ה כולא חד". אין לו מושג כלל בקשר עם הקב"ה כפי שהוא נעלה מדרגה של מלוכה. הקשר עם הקב"ה מתחיל ונגמר אצלו בכך שהקב"ה הוא מלך וצריך לציית לו וכו'. על כך אומרים לו, שיש להתחיל מהעניין של יחודא עילאה, שלכל לראש יידע שיש הקב"ה בעולם, ומה זה הקב"ה - "לית מחשבה תפיסא ביה", אשר כל העניינים שבעולם הם צמצום והשפלה לגביו, והמהות שלו היא שהוא והקב"ה הם דבר אחד ממש, ואז, אף שרק לצדיקים גדולים יש יכולת לחוש זאת, ואילו אצלו הביטוי הוא רק בכך שיישמר מלחטוא בפועל ממש, אך כאשר הרצון שלא לחטוא, מגיע מהתבוננות זו, הוא באופן אחר לגמרי, בחיות אחרת.

כשמבינים את מהותה של עבודת התשובה, מובן גם היטב מדוע אין היא קשורה לעצבות כלל וכלל, ואדרבה, כפי שהרבי חזר תמיד שהתשובה צריכה להיות בשמחה, מאחר שאין מדובר על החטאים, אלא על התייחדות עם הקב"ה. כך צריך להיות במשך כל ימות השנה, ובעשרת ימי תשובה יש כח מיוחד על כך. וזו הכוונה בפסוק "דרשו ה' בהמצאו", שבעשרת ימי תשובה הקב"ה נמצא כביכול יותר קרוב מבכל ימות השנה, ולכן התשובה יפה ומתקבלת יותר.

כלל ופרט

ר' אברהם'קע זשעמבינער (הרב

גם כן, עליאף שלא הזומן... היו בעלי בתים פקחים, שכיבדו אותו לשבת בשמחתם, אבל היו גם כאלו שהקפידו עליי, והוא היה מבטיח להם שלא ייגע באוכל ובשתייה, ומבקש שיאפשרו לו להישאר בכדי לשמוע עוד אמרה מ' אברהם.

אתם בודאי מבינים עד כמה זה לא נעים, לגשת לבעל-הבית ולבקש שיאשר לו להישאר בתוך השמחה... אבל עד כדי כך הייתה יקרה לו אמרה חסידית שוויתר על איינעִמות זו...].

מה הפירוש שתשובה היא דעת יותר עמוקה? ניתן לחשוב שכשאדמו"ר הזקן כותב "שיגמור בלבו לבל ישוב עוד לכסלה" הוא מתכוון שצריך להיות בינוני של תניא? לא! לא על זה מדובר, אלו הם סתם פטפוטי סרק. הכוונה היא להבין את המהות של תשובה באמת, ולאחר שהעניין הכללי יהיה מובן ומורגש כדבעי, גם הפרטים יהיו כראוי.

אך מאידך, אין להישאר רק בעניין הכללי, אלא מוכרחים להוריד את ההתעוררות הכללית לפרטים מעשיים.

בנקודה זו, היצר מנסה להפריע לנו ולבלבל אותנו. בעתות רצון, כבחודש תשרי, ראש השנה, עשרת־ימי־תשובה ויום כיפור, מבקש כל אחד להשתפר באיזה ענין שחסר אצלו, ודווקא אז נופלת לו טענה שמקורה מהיצר, "הזמן כעת הוא מאד נעלה, ראש השנה הוא הזמן של בנין המלכות כמבואר בחסידות, ועשרת־ימי־תשובה אף הם זמן מרומם, בפרט שנמצאים במקום כה קדוש בו הזמן והמקום נעלים לגמרי. ואם כן, יש להרעיש ולהפוך עולמות

באופן כללי ומקיף, אך מה נוגע פרט זה או אחר? להיתפס לפרטים זו קטנות לכאורה".

אמת הדבר שמוכרחים להתחיל מתשובה עילאה, לחשוב על ההתקשרות העצמית עם הקב"ה שלמעלה מפרטים, וכאשר עסוקים בתשובה תתאה בלבד, חסרה החיות הפנימית שבתשובה, ונרגש שהקשר עם הקב"ה הוא רק בזה שצריכים לציית לו, בלי מודעות לכך שאנו קשורים לקב"ה בעצמותנו. אך אף־על־פי־כן, מוכרחים לקשר את ההתעוררות הכללית עם משהו פרטי בפועל ממש, הכלל חייב להיות קשור עם הפרטים. גם "המוכר דקל" שלמעלה מפרטים, סוף־סוף יורד לפרטים - "לפירותיו".

הפרט שבו נדרשים תלמידי הישיבה להתחזק, הוא בביצוע מה שהרבי רוצה, תובע ומקווה מהם. אין צורך לחקור בעיון מה נדרש מאתנו, אלא פשוט ללמוד או לשמוע את היחידות האחרונה לבחורים. עוד מעט, כשהרבי יבוא, תהיה התביעה מאתנו נעלית עוד יותר, אבל עד אז הדרישה היא אחת - לשקוד בלימוד, פשוטו כמשמעו.

כשבחור יתעורר משינה, דורש הרבי, המחשבה הראשונה שתיפול במחשבתו תהיה בתורה ועד שהחלומות שלו יהיו בדברי תורה, עד כדי כך עלינו להיות שקועים בתורה. יש כאלו שיש להם יותר חיות בנגלה ויש שחיותם העיקרית היא בחסידות, אך כל אחד צריך ללמוד גם נגלה וגם חסידות. בפועל, כדאי שכל אחד ישאל את המשפיע שלו מה בדיוק עליו ללמוד, אבל העיקר הוא שילמד

מהשתלשלות יש שתי דרגות באופן כללי. דרגה השייכת להשתלשלות, ודרגה עצמית שאינה שייכת כלל להשתלשלות. בדרגה התחתונה, שייך שעלידי שלמות בסדר השתלשלות יגיע האדם לדרגה שלמעלה מהשתלשלות, אך בדרגה הגבוהה, גם שלמות בסדר השתלשלות לא יכולה להגיע לדרגה שלמעלה מהשתלשלות, ולכן, הסדר הוא להתחיל מיד בדרגה הגבוהה,

**ליובאוויטש אינה מפלגה,
אלא דרך חיים השייכת
לכל יהודי, ככל שלומדים
יותר חסידות ומתנהגים
כפי שהרבי רוצה, מאירה
האמונה יותר, ועלידי זה
ההשקפה נעשית נכונה
ופנימית יותר.**

אף שהדרגות התחתונות עדיין אינם בשלמות.

ביום כיפור מתגלית עצם הנשמה של כל יהודי, הדרגה הגבוהה ביותר שנשמתו, ולכן אין צורך לעורר את השבעה קודם, אלא מתחילים מיד ב'אחת', בדרגה שלמעלה מהשתלשלות לגמרי. אך אם כן, מתעוררת השאלה לאיך: מדוע יש צורך להמשיך ולמנות את כל שבעת ההזאות הנוספות, המסמלות את שלימות סדר ההשתלשלות, והרי לכאורה אין

בחיות ובהתלהבות, כמו שיוצאים לעשות מסחר חדש, בשמחה ובטוב לבב.

מ'אחת' ל'אחת ושבע'

לאחר העניין הכללי של עשרת ימי תשובה, בא העניין העצמי של יום כיפור שהוא נעלה יותר, "עיצומו של יום מכפר".

עניינו של יום כיפור בעבודה, מובן מנוסח 'סדר עבודה' הנאמר בתפילת יום הכיפורים, בו מתוארת עבודת הכהן גדול שהיה מזה מן הדם שמונה הזאות, ובשעת ההזאה היה מונה: "אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים וכו'". את פשר המניין הלא שגרתי הזה מבאר הרבי, בהקדים:

ישנם עניינים נוספים הקשורים במספר שמונה: ברית מילה נעשית ביום השמיני; ברכת 'רפאנו' היא השמינית בתפילת 'שמונה עשרה'; יום כיפור בא לאחר שבעת ימי המילואים והוא שמיני להם, ובו גופא היו מזים מן הדם שמונה הזאות. ההסבר לכך הוא, שהמספר שמונה מסמל עניין שלמעלה מסדר השתלשלות, כמבואר בספרי חסידות.

אך יש חילוק בין כל העניינים הקשורים במספר שמונה לשמונת ההזאות. בעוד שבכל העניינים השמיני בא לאחר השבעה שקדמו לו, בהזאות מתחילים מיד בהזאה השמינית - ב'אחת', ומשם ממשיכים לכל השבעה, עד ל'אחת ושבע'.

מבאר הרבי שאף בדרגה שלמעלה

הנשמה שלמעלה מהשתלשלות, אך יש להמשיך אותה בכל שבע המידות, בחסד וגבורה וכו', עד לדרגה השביעית - 'אחת ושבע'.

הדברים אמורים גם כלפי עניין הנסיעה לרבי לחודש תשרי. מחד גיסא, צריכים לדעת שכאן הם הזמן ובעיקר המקום הכי נעלים, למעלה מכל הסבר שיהיה, ויש לייקר כאן כל רגע. אך יחד עם זה, צריכים לקחת עניין אחד לפועל ממש שיימשך על כל השנה.

העניין של תלמידי ישיבה הוא פשוט לשקוד בלימוד התורה, בלימוד הנגלה ובחסידות בפרט. בזה גופא חשוב מאוד לחקוק מאמרי חסידות במוח הזיכרון. הבחורים המבוגרים יכולים לדעת תוכן של כמה מאמרים בעל־פה, והצעירים צריכים לדעת על־כל־פנים, מאמר אחד או כמה סעיפים בעל־פה. בלקוטי תורה הלשון היא "לחקוק במוח זכרונו". בכתובה, הנייר והאותיות הם שני דברים נפרדים, אבל אותיות החקיקה הינן חלק מהדבר עצמו. עלינו ללמוד את מאמרי החסידות הדק היטב עד שיחקקו במוחנו ולבנו ויהפכו לחלק בלתי נפרד מאתנו. זהו ה'בכך' הנדרש מאתנו בכדי 'לקחת' את ההשפעה של חודש תשרי עמנו למשך כל השנה, עד שנזכה, בקרוב ממש, שהרבי ישוב, ואז יהיו לא רק שיחות ומאמרים, אלא נראה אלקות בגלוי.

נערך מתוך התוועדות וא"ו תשרי תשע"ו - לאורחי חודש תשרי

בהם צורך, לאחר שהתעוררה הדרגה שלמעלה מהשתלשלות.

אלא, שאין די בעובדה שהתגלתה עצם הנשמה של היהודי, אלא מוכרחים לחבר ולקשר אותה עם הכחות והחושים הפרטיים שלו, עם 'סדר ההשתלשלות'.

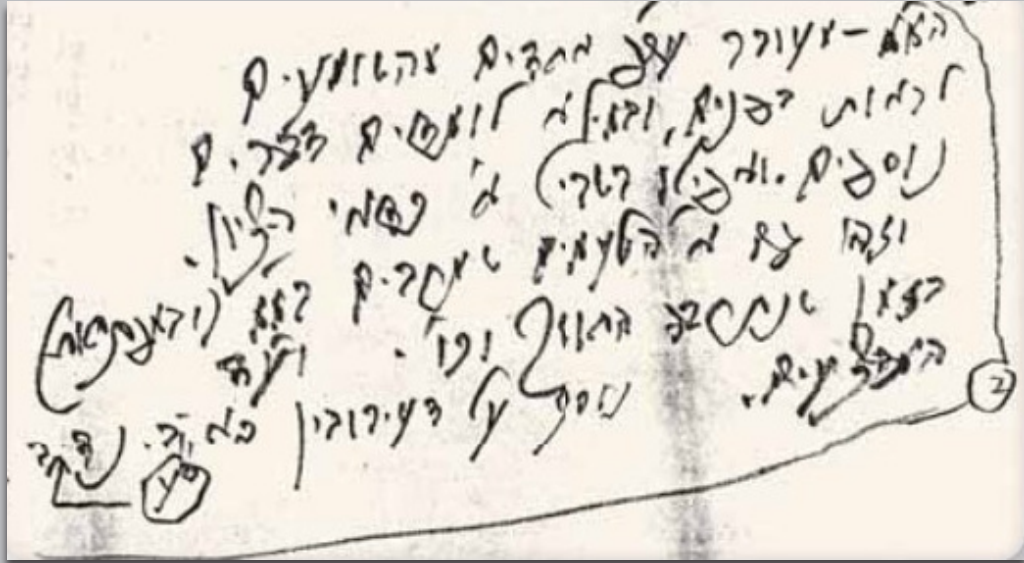
כשמבינים את מהותה של עבודת התשובה, מובן היטב מדוע אין היא קשורה לעצבות כלל וכלל, ואדרבה, כפי שהרבי חזר תמיד שהתשובה צריכה להיות בשמחה, מאחר שאין מדובר על החטאים, אלא על התייחדות עם הקב"ה.

וכמבואר במאמר ד"ה "ואתה תצוה", שבדאי רובכם בקיאים בו, שהיו יהודים שהייתה להם מסירות־נפש על קיום תורה ומצוות, וכשבאו למקומות שבהם לא נצרכו למסירות־נפש, לא ניכרת בהם עצם הנשמה, מאחר שהגילוי שלה לא היה קשור אל מציאותם בפרטיות.

העבודה של יום כיפור היא לקחת את ה'אחת למעלה', היחידה שבנפש, ולהוריד אותה שתאיר בכל ה'שבע למטה'. התחלת העבודה היא מצד עצם

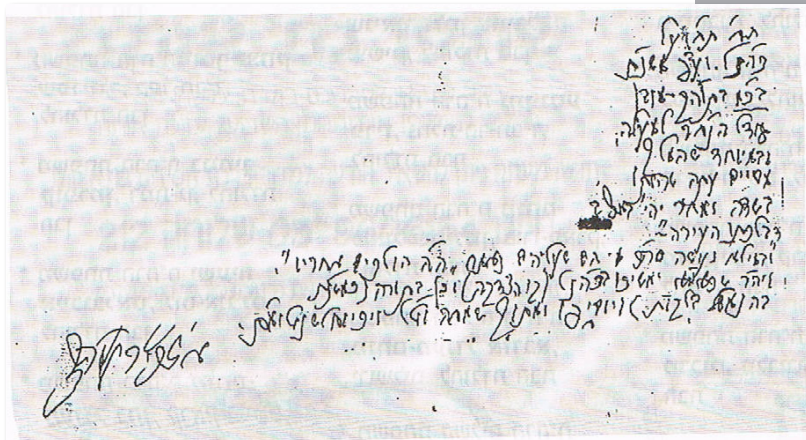
אוצר

כתבי יד קודש

מענה לשאלה מדוע הרבי מרבה בכתבית וציון מראי-מקומות, וכן מעודד עריכת מפתחות לספרים: המ"מ - מעורר עכ"פ אחדים מהשומעים לראות בפנים, ובמילא לומדים דברים נוספים. ואפילו בשביל א' כדאי הציון.

וזהו גם א' הטעמים שמרבים במ"מ (ובמפתחות) בזמן שנתרבה החושך וכו'. וע"ד המבצעים [שנבחרו בזמן שנתרבה החושך, בכדי לעודד כו"כ מבני ישראל שיקיימו מצוות אלון]. נוסף על דעירובין כא, סע"ב. נד, סע"ב [שם מבואר שאין התורה נקנית אלא ב'סימנים' וכו'].

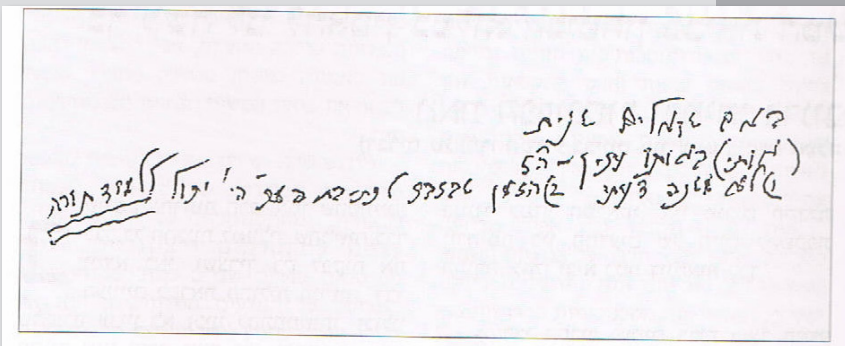

מענה על פעולה טובה בעניין הצדקה בימים של שלחי חודש אלול:

ת"ח ת"ח על כהנ"ל. וע"פ משנ"ת בכ"מ בתוה"ק - מובן גודל הנח"ר למעלה, ובמיוחד שהמלך מסיים עתה שהותו בשדה ומחר יהי במצב ד"בלכתו העירה" - ובמילא נעשה סה"כ מי הם שעליהם נאמר "ה"ה הולכים אחריו".

ויה"ר שכאו"א ימשיכו בכהנ"ל (קו הצדקה) וכן בתורה (כמשנ"ת בהנמשל בלקו"ת) ויוסיפו ומתוך שמחה וט"ל ויכיוחלשנטומ"ת [ויכתבו ויחתמו לשנה טובה ומתוקה].

אזכיר עה"צ

החסרון הכפול בשאלה חוזרת, לאחר שהמענה כבר נתן: באם שואלים שנית (אותי) באותו ענין - ה"ז 1) לא משנה דעתי 2) הזמן שבזבזו לכתובת המכ"ה הי' יכול ללמוד תורה

אזהר שאלות
 אלה-השם לזכרון
 זאת "פ"י פ"ק חזון האלמה וש"ק
 נגלה ומסורת חזון דעזרת התורה וז"ק
 הנהגות אלה-זה

להם השאלות ששאלו אתה? ופ"ק?
 ויהיונים פ"ד אצל וז"ק (כ"ה ס"ה)
 ע"ע וז"ק יציעה דה"ל חסד אלה?
 השוברים הם חת"ת? הסימו הקל"ת ל"ש"ק בראשית?

מענה ל'תמים' ששאל על התעסקותו ביוזמה מסוימת בתחום
 ההוצאה לאור:

מה ששמעתי מאז - אשר "בחורים מתו"ת" צריכים ללמוד
 בהתמדה ושקידה נגלה וחסידות ולעסוק בעבודת התפלה וקיום
 המצוות וכו' - ומה להם ולשאלות ששייכים ל"קה"ת" וכו"ב?

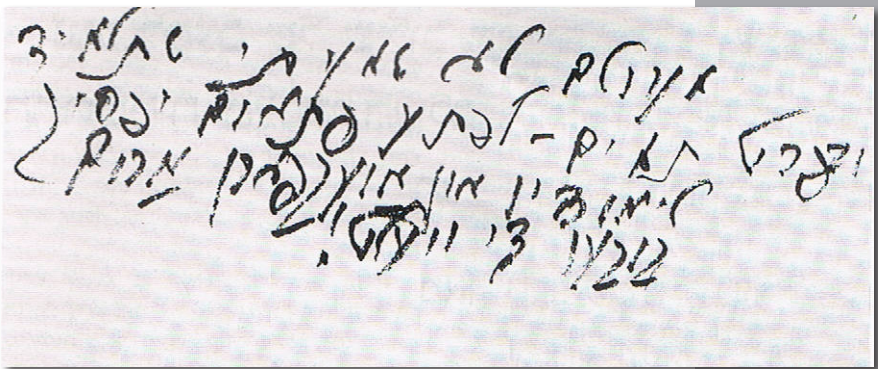
והאמנם כבר למדו וגמרו כל שהו"ל ע"ע ורק ידיעה בהנ"ל
 חסר להם?

השומרים הם חת"ת? הסימו הקל"ת ל"ש"ק בראשית?

דעה-אין אפ"ר
 לא-הוא ואם
 דעתם לא יעזבה, כ"ה
 דפין אפ"ר אפ"ר, א"ה א"ה
 אפ"ר אפ"ר וכו'?!

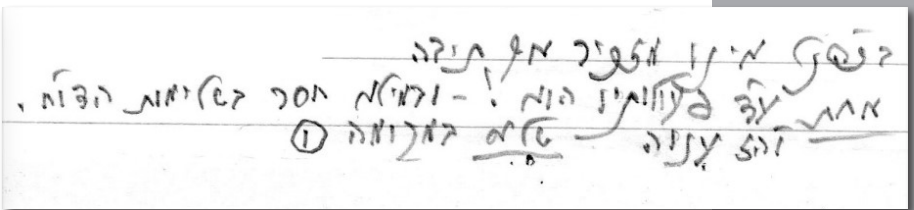
מענה על
 דו"ח של א'
 התמימים
 מפעולותיו
 במבצעים,
 כשבדו"ח לא
 הזכיר ע"ד
 לימודיו:

בכ"הנ"ל
 - אין מזכיר
 כלל - הלומד
 חסידות וכו'?!

מענה בו תמה הרבי על כך ש'תמים' יצא לטיול:

מעולם לא שמעתי שתלמיד ובפרט תמים - לפתע פתאום
יפסיק לימודיו און אועקפארן אָרום קוקען די וועלט!

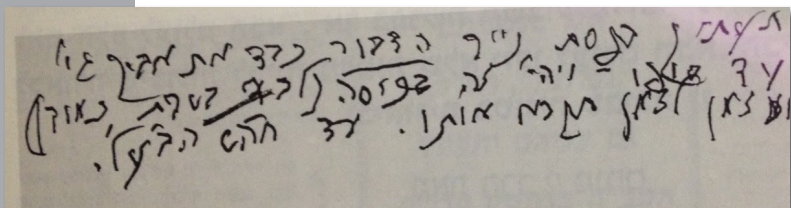
מענה לדו"ח על 'פגישה' עם סטודנטים, שכתב א' המארגנים:

בכהג"ל אינו מזכיר אף תיבה אחת ע"ד פעולותיו הוא! - ובמילא
חסר בשלימות הדו"ח.

וה"ז עונה שלא במקומה.

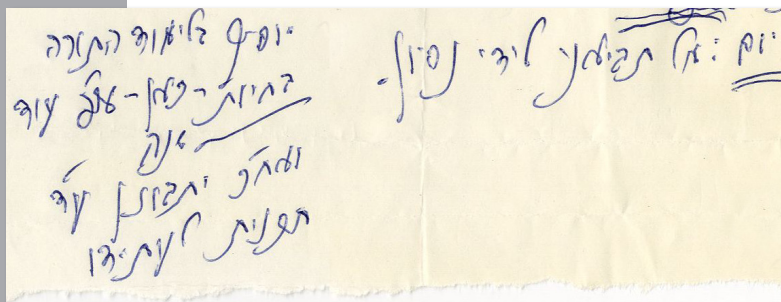
מענה לא' שכתב, כי הבין מהמענה
הקודם שכוונת רבינו היא כך וכך:
בכלל כשיש לי כוונה הנני מודיעה

מענה לא' שבקשה ע"ד כיבוד אב ואם:

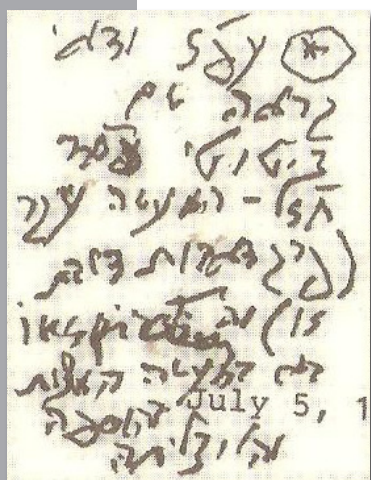
תעתיק בפסת נייר הדבור כבד את אביך גו' עד סופו - ויהי זה בכיסה (לבד בשבת, כמובן) ומזמן לזמן תקרא אותו עד חה"ש הבע"ל.

מענה לא' שכתב שרוצה לסיים לימודיו בתורה:

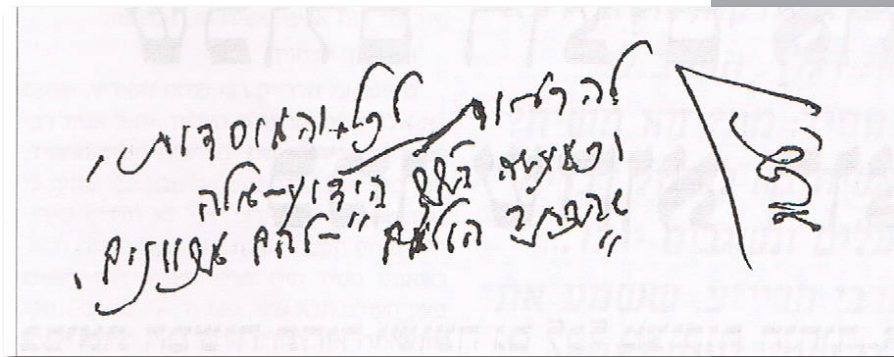
אפילו צדיק גמור בן שמונים שנים מתפלל בתחלת כל יום: אל תביאני לידי נסיון.

יוסיף בלימוד התורה בחיות - כאן - עכ"פ עוד שנה ואח"כ יתבונן ע"ד תכנית לעתידו.

מענה (משנת תשמ"ח) לאשה שכתבה שהרגישה התלהבות מהלימוד בלקוטי שיחות השבועי:

עפ"ז ודאי קראה שם ציטוטי פס"ד חז"ל - המעשה עיקר (פרק דאבות דשבת זו) וההשראה [השראה] בא במעשה המצות בהוספה וה' יצלחה.

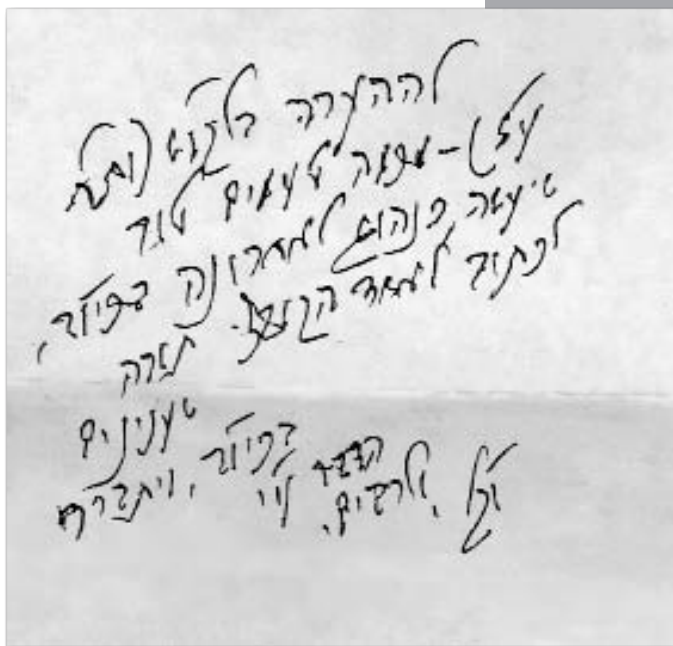
הוראה למזכירות להראות מענה מסוים לכל המוסדות שאליהם
מכוונים הדברים:

מזכ' [ירות]

להראות לכל והמוסדות, וכמעשה הצ"צ הידוע - אלה ש"הכתר
הולמם" - להם מכוונים.

מענה לא'
ששלח הערה על
ה'ליקוטי':

להערה בלקו"ש
(ות"ח ע"ז) -
מכמה טעמים טוב
שיעשה, כנהוג
לאחרונה בכיו"ב,
לכתוב לאחד
הקובצי תורה
שענינים בכיו"ב,
ויתברר הדבר ע"י
ולרבים. וק"ל.

מוקדש לחיזוק ההתקשרות לנשיא דורנו

כ"ק אדמו"ר

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

